

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANABİLİM DALI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YALNIZLIK DÜZEYLERİNİ ETKİLEYEN YAŞAM
ALANI DEĞİŞKENLERİ VE KİŞİSEL DEĞİŞKENLERİN KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bengül AKYÜZ

Tez Danışmanı

Dr. Yeliz AKINTUĞ

Lefkoşa

Haziran, 2012

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bengül AKYÜZ'ün "Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Yaşam Alanı Değişkenleri ve Kişisel Değişkenlerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi" başlıklı tezi tarihinde jürimiz tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Prof. Dr. Cem BİROL

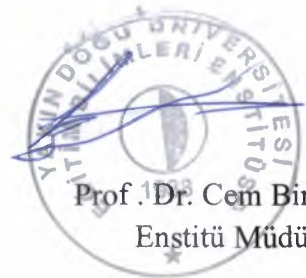
Üye: Doç. Dr. Zehra ALTINAY GAZİ

Üye: Dr. Yeliz AKINTUĞ (Danışman)

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2012

ÖNSÖZ

Günümüz eğitim siteminde, öğrencinin toplumsallaşması açısından sosyal gelişimiyle ilgili sorunlarının tespit edilmesi ve çözümlenmesi bir gerekliliktir. Sosyal gelişimiyle ilgili sorunların içerisinde yer alan yalnızlık, son yıllarda sıklıkla karşılaştığımız bir kavramdır. Yalnızlık duygusuyla baş edebilmek için öncelikle yalnızlığı nelerin etkilediğini bilmek gereklidir. Bu ihtiyacın karşılanması ancak yapılan çalışmalarla okulda sunulan rehberlik hizmetlerinin eğitim sistemiyle bütünleşmesi ve verimli bir şekilde sunulmasıyla karşılanabilir.

Bu araştırmanın amacı liseli ergenlerin yaşadıkları yalnızlığı etkileyen değişkenleri belirlemektir. Daha önce çalışılmamış bir konuda araştırma yürüterek okullarda sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde ve tamamlanmasında birçok kişinin katkısı olmuştur.

Başta, araştırma konusunun belirlenmesinde, yürütülmesinde, araştırma verilerinin analiz edilmesinde ve araştırmanın sonuçlandırılmasında desteğini esirgemeyen, gösterdiği büyük sabır ve özveri ile daima yanımda olan, en umutsuz anımda beni yüreklendiren ve yaptığı değerli eleştirileriyle araştırmamı tamamlamama büyük katkı sağlayan tez danışmanım Sayın Dr. Yeliz AKINTUĞ'a, ders ve tez aşamasında verdikleri derslerle yetişmeme ve kendimi mesleki anlamda geliştirmeme katkı sağlayan hocalarım Sayın Yrd. Doç. Dr Engin BAYSEN'e, Sayın Yrd. Dr Ahmet GÜNEYLİ'ye, araştırma konumla ilgili Türkiye'de önemli çalışmaları bulunan ve bunları benimle paylaşan Sayın Prof. Dr. Ayhan Demir'e, araştırmanın yürütülmesinde ve tezimin birçok aşamasında hep yanımda olan, samimi ve içten tavırlarıyla daima bana yardımcı olmaya çalışan değerli öğretmen arkadaşlarım Dilek GİLANLIOĞULLARI, Rachael GREEN ve Gözde TAŞKENTLİ'ye, attığım her adımda yanımda olan aileme ve son olarak da araştırmaya katılarak bana yardımcı olan öğrencilerime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum

Bengül AKYÜZ

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YALNIZLIK DÜZEYLERİNİ ETKİLEYEN BAZI DEĞİŞKENLERİN İNCELENMESİ (ERENKÖY LİSESİ ÖRNEĞİ)

AKYÜZ, Bengül

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Yeliz AKINTUĞ

Haziran 2012

Bu tezin amacı KKTC’de Karpaz Bölgesi’nde Erenköy Lisesi’nde okuyan lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenler ile arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Alan yazında sırasıyla “ergenlik”, “yalnızlık”, “yalnızlığın kuramsal temelleri” ile “ergenlik ve yalnızlık” başlıkları üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre (sınıf, cinsiyet, yaş, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, ailenin ekonomik durumu, ailenin birlikteliliği, kardeş sayısı, sınıf tekrarı, disiplin cezası, aile içi şiddet, cinsel istismar, rehberlik hizmetleri) değişip değişmediği araştırılmıştır.

Araştırmada nicel veriler toplanmış ve araştırma deseni “genel tarama modeli” olarak belirlenmiştir. Araştırmada Erenköy Lisesi’ndeki tüm lise öğrencilerine ulaşmak hedeflenmiştir ve örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Buna göre, Erenköy Lisesi’nde 2011-2012 öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğrencilerin tümüne ulaşılmış (300 öğrenci) ve (evrenin % 100’ü) anketi yanıtlamıştır. Veri toplama aracı olarak geçerlik ve güvenirlik çalışması yürütülmüş olan Russel, Peplau ve Cutrana’nın “UCLA Yalnızlık Ölçeği” kullanılmıştır. Okul saatleri içinde araştırmacının bizzat kendisi okuldaki öğrencilere ulaşmış

ve ölçeği uygulamıştır. Verilerin çözümlenmesinde, frekans-dağılım, bağımsız t-test, Kruskal Wallis, Mann Whitney U ve ANOVA kullanılmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir: Öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin sınıf, cinsiyet, yaş, anne baba eğitim düzeyi, ailenin ekonomik durumu, aile birlikteliği, kardeş sayısı, sınıfta kalma ve disiplin cezası alma durumuna göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra aile içi şiddet, cinsel istismar ve rehberlik hizmetlerinden yararlanmanın, yalnızlık üzerinde etkili değişkenler olduğu bulunmuştur. Cinsel istismar ve aile içi şiddete maruz kalan öğrenciler, kalmayan gruba göre daha az yalnızlık duygusu yaşamaktadırlar. Rehberlik hizmetlerinden yararlanan öğrenciler, yararlanmayan öğrencilere göre daha az yalnızlık yaşamaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Ergenlik, Yalnızlık, Lise Öğrencileri, Erenköy Lisesi

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF SOME VARIABLES AFFECTING THE LEVEL OF LONELINESS AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS

AKYÜZ, Bengül

MA Thesis, Department of Psychological Counseling and Guidance

Supervisor: Dr. Yeliz AKINTUĞ

June 2012

The aim of this study is to investigate whether there is a relationship between level of loneliness among high school students at Erenköy High-School (in Karpaz) and different variables. The review of literature related to the topics of “adolescence”, “loneliness”, “theoretical fundamentals of loneliness” and adolescence and loneliness”. The study examined whether level of loneliness related to some variables (grade, gender, age, education level of mother, education level of father, perceived income state of family, living together stay of parents, number of siblings, grade repetition, disciplinary action, violence in family, sexual abuse and counseling).

The study adopted ‘general survey model’ and gathered quantitative data to investigate the issue under examination. The study aimed to reach all high-school students at Erenköy High-School.; therefore a sample was not selected. According to this, all students in charge in high –school during 2011-2012 academic year at Erenköy High-School were reached (300 students) and 100% responded the questionnaire. As a data collection instrument, Russel, Peplau and Cutrana’s “UCLA Loneliness Scale”, whose validity and reliability tests were

carried out, was used. The researcher personally visited the school during school hours and collected the data by administering the scale. In this study for the data analysis frequency distribution, independent t-test, Kruskal Wallis, Mann Whitney U and ANOVA were conducted.

Findings of the study show that students' level of loneliness does not vary depending on grade, gender, age, education level of parents, income state of family, parents unity, number of siblings, grade repetition, and disciplinary action. In addition to this, it was found that violence in family, sexual abuse, and benefiting from guidance service are effective variables in determining level of loneliness. Students who are exposed to sexual abuse and violence in family experience less level of loneliness compared to those who aren't. Those who benefit from guidance service experience less loneliness compared to the ones who do not.

Keywords: Adolescence, Loneliness, High School Students, Erenköy High-School

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLO LİSTESİ.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Alt Problemler.....	3
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.6. Sayıtlılar.....	6
1.7. Sınırlılıklar.....	6
1.8. Tanımlar.....	7
1.9. Kısaltmalar.....	7

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ergenlik Döneminde Büyüme ve Gelişme.....	8
2.1.1. Bedensel ve Cinsel Gelişim.....	9

2.1.1.1 Erinlik Dönemi.....	9
2.1.1.2 Ergenlik dönemi.....	10
2.1.2. Kişisel Gelişim.....	11
2.1.3. Duygusal Gelişim.....	13
2.1.4. Toplumsal Gelişim.....	14
2.1.5. Bilişsel Gelişim.....	15
2.1.6. Ahlaksal Gelişim.....	16
2.2. Ergenlik Sorunları.....	17
2.3. Yalnızlık.....	18
2.3.1 Yalnızlık Çeşitleri.....	20
2.3.1.1 Derin Yalnızlık.....	20
2.3.1.2 Sosyal Durum Yalnızlığı.....	21
2.3.1.3 Duygusal Yalnızlık.....	21
2.3.1.4 Gizli Yalnızlık.....	22
2.3.1.5 Triad Yalnızlık.....	22
2.3.1 Yalnızlığın Nedenleri.....	24
2.4. Yalnızlığın Kuramsal Temelleri.....	25
2.4.1. Psikoanalitik Kurama Göre Yalnızlık.....	25
2.4.2. Alfred Adler'e Göre Yalnızlık.....	26
2.4.3. Carl Gustav Jung'a Göre Yalnızlık.....	27
2.4.4. Harry Sullivan'a Göre Yalnızlık.....	27
2.4.5. Karen Horney'e Göre Yalnızlık.....	28
2.4.6. Bağlanma Kuramına Göre Yalnızlık.....	28
2.4.7. Erik Erikson'a Göre Yalnızlık.....	29
2.4.8. Varoluşçuluğa Göre Yalnızlık.....	30
2.5. Ergenlik ve Yalnızlık.....	30

2.6. İlgili Araştırmalar.....	34
2.6.1. Türkiye’deki Araştırmalar.....	34
2.6.2. Yurt Dışındaki Araştırmalar.....	47

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	50
3.2. Evren ve Örneklem.....	50
3.3. Veri Toplama Aracı.....	56
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	56
3.3.2 UCLA Yalnızlık Ölçeği.....	57
3.3.2.1 UCLA Yalnızlık Ölçeği’nin Geçerliliği.....	58
3.3.2.2 UCLA Yalnızlık Ölçeği’nin Güvenirliği.....	58
3.4. Verilerin Toplanması.....	59
3.5. Verilerin Analizi.....	59

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular	
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	60
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	61
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	62
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	63
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	63
4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	64
4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	65
4.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	66
4.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	66
4.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	67
4.1.11. On birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	68

4.1.12. On ikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	69
4.1.13. On üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	69
4.2. Tartışma.....	70

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	82
5.2. Öneriler.....	84
5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	84
5.2.2. İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	84
Kaynakça.....	86
Ekler.....	92

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	51
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	51
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	51
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	52
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	52
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyoekonomik Durumlarına Göre Dağılımı	53
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Birlikteliklerine Göre Dağılımı	53
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı	54
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Yapma Durumlarına	

Göre Dağılımı.....	54
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Disiplin Cezası Alma Durumlarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsel İstismara Maruz Kalma Durumlarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo 14. Yalnızlık düzeyinin Öğrenciler Arasındaki Yaygınlığına İlişkin Dağılım tablosu.....	60
Tablo 15. Sınıf düzeyine göre yalnızlık puanlarına ilişkin ANOVA tablosu.....	61
Tablo 16. Cinsiyete göre yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi tablosu.....	62
Tablo 17. Yaşa göre yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi tablosu.	62
Tablo 18. Anne eğitim düzeyine göre yalnızlık puanlarına ilişkin Kruskal Wallis tablosu.	63
Tablo 19. Baba eğitim düzeyine göre yalnızlık puanlarına ilişkin Kruskal Wallis tablosu.....	64
Tablo 20. Aile kazanç durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin ANOVA tablosu.....	65
Tablo 21. Aile birliktelik durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin	

Kruskal Wallis tablosu.....	65
Tablo 22. Kardeş sayısına göre yalnızlık puanlarına ilişkin	
Kruskal Wallis tablosu.....	66
Tablo 23. Sınıfta kalma durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin	
t-testi tablosu.....	67
Tablo 24. Disiplin cezası alma durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin	
t-testi tablosu.....	68
Tablo 25. Aile içi şiddete maruz kalma durumuna göre yalnızlık	
puanlarına ilişkin t-testi tablosu.....	68
Tablo 26. Cinsel istismara maruz kalma durumuna göre yalnızlık	
puanlarına ilişkin Mann Whitney U tablosu.....	69
Tablo 27. Rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumuna göre yalnızlık	
puanlarına ilişkin t-testi tablosu.....	70

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

İnsan yaşamı boyunca farklı gelişim dönemlerinden geçmekte ve her dönemde farklı özellikler göstermektedir. Ergenlik dönemi insan yaşamında bir geçiş dönemi olması ile dikkat çeken ve üzerinde çalışılan bir alan olmuştur (Güçray ve Güven, 2009: 120). Ergenlik döneminin birey için önemli değişiklikleri içerdiği, bu değişikliklere sağlıklı bir uyum gerçekleştirmesinin gerekliliği ve bunun yanında diğer yaşam dönemlerini, daha sağlıklı karşılayabilmesi için üzerinde önemle durulması gereken bir dönem olduğu tartışılmaz (Oktan, 2005: 186). Ergenlik, çocukluktan yetişkinliğe geçiş hazırlıklarını içine alan bir gelişme dönemidir (Kılıççı, 2000: 70). Bu dönemde birey hem bedensel, hem ruhsal hem de toplumsal alanda değişime ve dönüşüme uğrar (Parman, 2003: 38).

Gençlik belirli yaşlarla sınırlı olmayan bir hayat dönemidir. Gençlik çağının başlangıcı ve sonu konusunda ileri sürülen yaş sınırlamaları birbirinden farklıdır. Birleşmiş Milletler örgütüne göre gençlik çağı 12-25 yaşları arasındadır (Kulaksızoğlu, 2006: 33). Genellikle ilk ergenlik belirtileriyle başlayan gençlik çağı, büyümenin durmasına kadar sürmekte ve 12-21 yaşlarını kapsamaktadır. Gençlik çağının tanımı bedensel ve cinsel gelişmeye göre yapılıncaya başlangıcı bitişi belirsiz olmaktadır. Çünkü ergenliğe giriş erken veya daha geç olabilmektedir (Yörükoğlu, 2007: 13). Bu durumun sebepleri olarak; değişik ırklara mensup, farklı iklim ve beslenme şartlarında yetişmek olarak farklıdır (Kulaksızoğlu, 2006: 38-39).

Genel olarak 12-21 yaşlarını kapsayan ergenlik yılları okul dönemine denk gelmektedir. Okullar farklı kültürlerden, farklı aile yapılarından yüzlerce öğrenciyi bünyesinde barındıran eğitim kurumlarıdır (Çifçi, Duyan, Duyan, Erbay, İkizlioğlu ve Sevin, 2008: 30). Bu kurumlar eğitim- öğretim işlevlerini yürütürken çeşitli sorunlarla yüz yüze gelmektedir. Yaşanan sorunların bir yüzünü öğrenci odaklı sorunlar oluşturmaktadır. Bu sorunlar; psikolojik, ekonomik ve sosyal gibi pek çok boyutta görülmektedir. Okullarda öğrencilerin yaşadıkları ve farklı boyutların hepsini ilgilendiren sorunlardan birisi de yalnızlıktır (Çifçi ve diğerleri, 2008: 30). Yalnızlık ergenlikte veya hayatın daha sonraki dönemlerinde görülen bir duygudur (Kulaksızoğlu, 2006: 90). Ergenler arkadaşlığa çok önem verir (Açıl ve Purtaş, 2008: 61). Etraflarında samimi olacakları bir sosyal grubun desteğine ihtiyaç duyduklarında buna cevap verecek birilerine sahip değillerse veya başkaları ile uygun sosyal ilişkiler kurma olgunluğuna sahip olamadıkları için bunu yapamıyorlarsa yalnızlık duyarlar (Kulaksızoğlu, 2006: 90-91).

Ergen hem değişen bedenine ve psikolojik olgunluğuna, hem de değişen toplumsal ve sosyal yapıya uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu süreçte ergen birilerinin yanında olduğunu bilmek ister (Özatça, 2009: 9). Yalnızlığın en önemli göstergesi arkadaşsızlıktır (Oktan, 2005: 185). Bu dönemde akran grupları, ergenin kişilik gelişimi ve sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri açısından son derece önemlidir. Gençin arkadaşları tarafından kabul edilmesi onun kendini kabülünü de olumlu yönde etkilemekte, kendine güvenmesine ve saygı duymasına katkıda bulunmaktadır. Arkadaşları tarafından dışlanan ergenlerin yoğun yalnızlık yaşadıkları ve bazı tipik yalnızlık belirtileri gösterdikleri vurgulanmaktadır (Cheng ve Furnham, 2002). Russell, Replau ve Cutrona (1980); Marcoen ve Bumagne (1985), ergenlerde

yalnızlığı, hoş olmayan bir durum olarak, genel doyumsuzluk, mutsuzluk, kaygı, utanma ve akran grubu tarafından dinlenmeme gibi durumlarla bağlantılı görmektedirler (Akt. Özatça, 2009: 39). Yalnızlık kavramı, ait olma ile çok yakından ilişkilidir. Ekonomik, sosyal ve psikolojik açılardan ait olma hissini yaşayamayan öğrenciler, yalnızlıkla karşı karşıya gelmektedir (Çifçi ve diğerleri, 2008: 30). Yalnız ergenler kendilerini üzgün, karamsar ve ümitsiz hissetmektedir (Eldeleklioğlu, 2008: 127).

Ergenlik döneminde ergenlerin ihtiyaç duydukları desteği sağlayacak kişilerden biri de okul psikolojik danışmanı ve rehber öğretmenidir. Bu bağlamda psikolojik danışmanın ergenlerin içinde bulundukları yalnızlık duygusunu, bu duyguyu etkileyen faktörleri ve yalnızlık sorununun çözümü için gerekli yaklaşımları bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle araştırmada lise çağına denk gelen ergenlik dönemindeki öğrencilerin yalnızlık düzeylerini ve yalnızlık düzeylerini etkileyen çeşitli değişkenlerle ilişkisi araştırılmak istenmiştir. Böylece ergenlere sağlanacak psikolojik yardımlara daha etkili ve kalıcı çözümler getirmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir konu ele alınmıştır.

1.1 Problem Cümlesi

Erenköy Lisesi'nde okuyan lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyi nedir?

1.2 Alt Problemler

1. Lise öğrencilerinin devam ettikleri sınıf ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Lise öğrencilerinin cinsiyeti ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3. Lise öğrencilerinin yaşı ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Lise öğrencilerinin annelerinin eğitim durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Lise öğrencilerinin babalarının eğitim durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Lise öğrencilerinin ekonomik durumları ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Lise öğrencilerinin anne ve babalarının birlikte olma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
8. Lise öğrencilerinin kardeş sayısı ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
9. Lise öğrencilerinin sınıfta kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
10. Lise öğrencilerinin disiplin cezası alma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
11. Lise öğrencilerinin aile içi şiddete maruz kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
12. Lise öğrencilerinin cinsel istismara maruz kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
13. Lise öğrencilerinin okul rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan Erenköy Lisesi'nde okuyan lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin sınıf, cinsiyet, yaş, anne/baba eğitim durumu, aile birlikteliği, ailenin ekonomik durumu, kardeş sayısı, sınıf tekrarı, disiplin cezası, aile içi şiddet, cinsel istismara maruz kalma ve okul rehberlik hizmetlerinden yararlanma değişkenleri ile arasında ilişki olup olmadığını karşılaştırmalı olarak ortaya çıkarmaktır.

1.4 Araştırmanın Önemi

Yalnızlık kavramının ruh ve beden sağlığını tehdit eden bir duygu olduğu yapılan çeşitli çalışmalarla belirlenmiştir. Bu derece önemli bir duygu olan yalnızlığın tüm yönleriyle araştırılması, yalnızlığı belirleyen ve etkileyen değişkenlerin belirlenmesi ve bu doğrultuda önlemlerin alınması toplumsal ruh sağlığını korumak açısından önemli bir adımdır. Bu konuda yapılan literatür taraması sonucunda yalnızlık ve yalnızlığı etkileyen değişkenlerle ilgili KKTC'de herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu araştırma ile literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, özellikle psikologların, psikolojik danışmanların ve öğretmenlerin yalnızlığı tanınması, anlaması ve bu doğrultuda yalnızlık konusu ile ilgili öğrencilere yardımcı olabilmeleri biraz daha kolaylaşacaktır. Çünkü, yalnızlık algısına sahip öğrenciler, sosyal ilişkilerinde de problem yaşamaktadırlar. Bu problemler, öğrencinin ileriki yaşamında onun olumsuz deneyimler yaşamasına sebep olurken, bazı psikolojik rahatsızlıkların da habercisi ya da belirtisi olabilmektedir. Özellikle ergenlik dönemi, gelişim dönemleri içerisinde en zorlayıcı süreçlerden birisidir. Bu dönemde ergenlerin yalnızlığının tanınması ve yalnızlığıyla

baş etmesi konusunda yapılacak destekler sayesinde, ergenlerin ileriki dönemlerde yaşayabilecekleri olası sıkıntıların da önlenmesine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca araştırmanın, bu alanda araştırma yapmak isteyen araştırmacılara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5 Sayıtlar

Araştırma süresince doğruluğu baştan kabul edilmiş olan sayıtlar şunlardır:

1. Veri toplama araçlarının test kullanma ilkelerine uygun olarak hazırlanıp uygulandığı varsayılmıştır.
2. Veri toplama araçlarına örnekleme oluşturan öğrencilerin içtenlikle ve dürüst bir biçimde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6 Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Yalnızlık düzeyleri ile ilgili veriler UCLA Yalnızlık Ölçeğinin ölçümleri ve öğrencilerin verdikleri bilgiler ile sınırlıdır.
2. Erenköy Lisesi'nde okuyan lise öğrencileri ile sınırlıdır.
3. 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrenciler ile sınırlıdır.
4. Zaman dilimi açısından 2011-2012 öğretim yılı bahar dönemi ile sınırlıdır.
5. Veri toplama aracı olarak UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Ergenlik: Ergenlik çocuklukla yetişkinlik arasında kalan bir “ara dönemdir” (Kulaksızoğlu, 2006: 32). Çocukluktan erişkinliğe geçiş olan ergenlik dönemi, bireyde gözlenebilen sürekli ve süratli gelişimi kapsamaktadır (Yavuzer, 2005: 243). Cinsel olgunluğun gerçekleştiği dönem veya yaş olarak tanımlanan ergenlik, yalnız biyolojik değişikliklerin değil, aynı zamanda psikolojik ve toplumsal değişikliklerin de ortaya çıktığı bir dönemdir (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 231).

Yalnızlık: Yalnızlık nadiren ya da kimi zaman insanın kendisini birçok etkinlikten koparması, bir köşeye çekilerek diğer insanlardan uzaklaşması, işini bırakması, yaptığı işinden ve tüm etkinliklerinden artık zevk alamamaya başlaması halidir (Yahyaoglu, 2007: 29). Yalnızlık hoş olmayan bir duygu olup üzüntü, sıkıntı, kaygı, çaresizlik gibi negatif duyguların eşlik ettiği bir durumdur (Eldeleklioğlu, 2008: 127).

1.8 Kısaltmalar

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

TL: Türk Lirası

UCLA: University of California Los Angeles

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ergenlik dönemi, ergenlik sorunları ve yalnızlık başlıkları ele alınmıştır. Daha sonra ergenlik döneminde yalnızlık konusuyla ilgili yurt içindeki ve yurt dışındaki araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Ergenlik Döneminde Büyüme ve Gelişme

Çocukluk döneminde göreceli olarak yavaşlayan bedensel büyüme ve gelişme ergenlik döneminde yeniden hızlanarak, bu dönem sonunda yetişkinlikteki yapısına ulaşır (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 41). Büyüme ve gelişmenin hızı, miktarı ve zamanı bakımından normal çocuklar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu çocuklar daha çabuk büyüyerek ergenliğe akranlarından önce girebilir ve bedence gelişmelerini önce tamamlayabilirler (Kulaksızoğlu, 2006: 37). Ergenlik dinamik bir değişim zamanıdır. Bu dönemde birbirleri ile etkileşim gösteren fiziksel ve psikososyal değişiklikler farklı hızlarda gerçekleşir. Bu değişiklikler, tüm adolesanlarda gözlenmekle birlikte, bağlamları bir adolesandan diğer adolesana farklılık gösterir; kültürel faktörlerden, aileden, okuldan, yaşıtlardan, kronik hastalıklardan, vb etkilenir. Ayrıca adolesanın kendi yapısı ve dolayısıyla önceki çocukluk dönemlerindeki davranış şekli de gelişim döneminin nasıl geçirileceğinde belirleyici olur (Ercan, 2005: 17).

Ergenlik dönemindeki büyüme ve gelişmeyi genel olarak bedensel ve cinsel, toplumsal, duygusal, bilişsel, ahlak ve kişilik gelişimi şeklinde ele alabiliriz

2.1.1 Bedensel ve Cinsel Gelişim

Ergenlikte bedensel gelişimi iki döneme ayırarak incelememiz mümkündür (Aksoy ve Temel, 2005: 1).

2.1.1.1 Erinlik Dönemi

Erinlik (Puberty) latince pubertas (erkeklik yaşı) kelimesinden alınmış bir isimdir. İnsanın cinsiyet yeteneklerini kazandığı gelişim dönemidir (Aksoy ve Temel, 2005: 2). Erinlik döneminde önemli fiziksel değişimler görülür. Beden ölçülerindeki değişimler boy ve ve ağırlık değişimleri olarak kendini gösterir. Erinliğin ilk yılları boyca uzamanın en çok olduğu yıllardır (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 241). Ergenin boyu yetişkinen alacağı boyun %80'ine ulaşır (Kulaksızoğlu, 2006: 39). Çocukluk döneminde ortalama olarak erkek çocuklardan daha kısa olan kız çocuklar ilk büyüme atılımına başlarlar ve erinlikte daha uzun ve ağırdırlar (Aksoy ve Temel, 2005: 5). 15 yaşından sonra kızlarla erkeklerin boyca ve ağırlıkça farklılıkları erkeklerin lehine değişmeye başlar (Kulaksızoğlu, 2006: 39). Erinlik dönemi birçok kız ve erkek için şişmanlık dönemi olmaktadır. Kalça, bacak, karın, boyun ve yanaklar yağ toplanma bölgeleridir. Erinlik sonunda boy uzadıkça ve cinsel olgunluk tamamlandıkça bu şişmanlık kaybolur (Aksoy ve Temel, 2005: 6).

Kız ve erkeklerde ergenliğe girecekleri dönemden yaklaşık bir buçuk yıl önce cinsel içerikli değişiklikler başlar. Bu değişimler kızlarda, 10 yaşlarında, erkeklerde 11-12 yaş civarında olmaktadır. Ergenlik öncesi denen bu dönemde karşı cinsle ve cinsel sembollerle ilgilenme, daha kadınsı ve erkeksi tavırlar geliştirme gibi davranışlar gözlenebilir (Kulaksızoğlu, 2006: 45). Cinsel olgunlaşmanın başladığı işaretini veren aynı derecede önemli diğer değişimler de erinlik döneminde ortaya çıkar. Bunlar birincil cinsiyet özellikleri (erkeklerde penis ve testisler, kızlarda

yumurtalıklar, klitoris, vajina ve rahim) ve ikincil cinsiyet özellikleridir (kadınlarda göğüslerin gelişimi, erkeklerde ses değişimi ve yüz kılları, her iki cinsten cinsiyet organlarının kılınmasıdır (Aksoy ve Temel, 2005: 6-7). Kızlarda ergenliğe girerken görülen en önemli değişiklik adet kanamasıdır (Kulaksızoğlu, 2006: 46). Adet kanamaları başlangıçta seyrek ve düzensiz olabilir (Yörükoğlu, 2007: 35). Erkeklerde görülen en önemli değişim ise erkek üreme organının ve erbezlerinin (testisler) büyümesidir. Erkek üreme hücresi (sperm) üretmeye başlar (Kulaksızoğlu, 2006: 47).

2.1.1.2 Ergenlik Dönemi

Ergenlik çocukluktan yetişkinliğe geçiş hazırlıklarını içine alan bir gelişme dönemidir (Kılıççı, 2000: 70). Ergenlik terimi (Adolescence) Latince “ Adolescere” yani büyümek ya da “yetişkinliğe erişmek” sözcüğünden gelmektedir (Aksoy ve Temel, 2005: 11). Gencin hızlı bir gelişim sürecine girdiği ergenlik dönemi oldukça çalkantılı bir dönemdir. Gençler ne “yetişkin” ne de “çocuk” olarak kabul edildikleri bu geçiş dönemine uyum sağlamakta zorluk çekerler (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 241). Bu dönemde ergen ne olduğu ile ilgilenmeye başlamıştır. Çünkü bir yanda büyümüştür, bedenlen artık çocuk görünüşlü değildir, ancak henüz kendini yetişkin gibi de göremez. Bu nedenle yetişkin davranışı ile çocuksu davranışı çoğu kez karıştırır (Aksoy ve Temel, 2005: 11).

Ergenlik, kişinin biyolojik yapısına bir geçiş dönemidir. Ergenliğin ilk dönemlerinde büyümede bir yavaşlama vardır ve daha çok iç organ büyümeleri olmaktadır. Sindirim sistemindeki organlarda büyüme vardır. Mide uzamış ve genişlemiştir. Karaciğerin ağırlığı da artmıştır. Cinsiyet bezleri büyümeye devam edip, esas büyüklüklerine ergenliğin son döneminde, hatta yetişkinlikte erişirler. Bu

dönemde erkekler boy yönünden kızları geçerler. Ağırlık artışı da aynı şekilde olmaktadır. Erinlikteki orantısız büyümeler ergenlik döneminde kaybolur, yetişkin düzeyine ulaşır (Aksoy ve Temel, 2005: 11).

2.1.2 Kişisel Gelişim

Ergenlik çağı, birey için pek çok gelişim görevlerinin ortaya çıktığı bir dönemdir. Her gelişim döneminde bireyden başarması beklenen görevler vardır. Bu gelişimsel ödevlerin başarılı bir şekilde tamamlanması bireyin kişilik oluşumunda etkilidir (Güçray ve Güven, 2009: 121). Kişilik, bireyin sosyal ve psikolojik tepkilerinin tümüne verilen bir isimdir. Aynı zamanda bir kimsenin kendine göre belirgin bir özelliği olması durumudur veya bir bireyi diğerinden farklı kılan bütün ayırıcı özellikleri onun kişiliğidir (Kulaksızoğlu, 2006: 106). Gelişim dönemleri doğal olarak bazı gelişim bunalımlarına açık olmakla beraber ergenlik çağında kişinin bir yetişkin olma yolunda kimlik kazanması beklenir ama bu ergeni zaman zaman kimlik bunalımı içine sürükler (Akt. Kılıççı, 2000: 71; Erikson, 1963, 1968).

Kimlik geliştirmede ergenlik önemli bir dönemdir ve ergen “ben kimim?”, “hangi hareket doğru?”, “nasıl davranmalıyım?” sorularına cevap arar (Kulaksızoğlu, 2006: 106). Ergenliğin ilk yıllarında ve son yıllarında gencin kişiliği farklı güçlerin etkisi altında kalmakta ve bu güçlerin güdüleyici etkileriyle biçimlenmektedir (Kılıççı, 2000: 73). Toplum tarihsel, kültürel, ekonomik ve siyasal yapısıyla bireyin yaşam ve kişiliğinde belirleyici rol oynar (Köknel, 1982: 80). Ergenin kimliği, çocukluktan itibaren yapılan değişik özdeşimlerle yavaş yavaş gelişir (Kulaksızoğlu, 2006: 106). Her ergenin ilk çocukluk çağından başlayarak kendi cinselliği ile özdeşimi, kendi ana-baba modellerine ve onlarla olan ilişkilerine göre biçimlenmiştir (Kılıççı, 2000: 73-74). Ergenlerin değer yargıları ve ahlaki standartları anne-babasının, akranlarının

ve etrafındaki yetişkinlerin değer yargıları ve ahlaki standartlarından etkilenir (Kulaksızoğlu, 2006: 106).

Çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinden pek çok açıdan ayrılan ve hassas bir geçiş dönemine işaret eden ergenlik dönemi, kişilik gelişiminde sonraki yaşam tarzını şekillendirecek ve büyük ölçüde istikrar sağlayacak yeni oluşumlara önemli bir zemin teşkil eder. Buradan hareketle bu kritik dönem, kişiliğin kalıcı olarak temellendiği en esaslı yaşam evresi olarak kabul edilebilir (Bahadır, 2002: 60). Bireyin düzenli ve mutlu bir yaşam sürebilmesi ve toplum içinde bir yer kazanabilmesi, sağlıklı bir kişilik gelişimi ile olanaklıdır. Ergenin sağlıklı bir şekilde kimliğini kazanabilmesi için, çevresinde uygun özdeşimler kurabileceği yetişkinlere ihtiyacı vardır. Ergen bu dönemde kimlik kazanma sorununu çözümlmek durumundadır. Bu nedenle anne-baba ve öğretmenler, ergene artık çocuk gibi değil yetişkin gibi davranmalıdır (Aksoy ve Temel, 2005: 18). Kendini arayışında ergen, çocuğun yönelişinde görüldüğünün tersine başkalarına bağımlı olmak istemez. Bu arzusuna uygun olarak o, kendini bulabilmek için diğer insanları anlamaya ve ilişkilerinde serbest olmaya çalışır. Böyle olmakla birlikte, kişiliğini oluştururken model olarak dış desteğe ihtiyaç duyar ve bu ihtiyacını karşılamak üzere kendine ideal tipler arar. İdeal olarak kabul ettiği tipler, kişiliğinde gerektiğinde başvurabileceği birer referans işlevi görür. Artık, ergen hayata bu destek noktalarını da dikkate alarak yaklaşır. Özellikle ergenlik döneminde arkadaş çevresinin kişilik gelişimi üzerindeki etkileri, diğer bütün çevresel etkilere oranla daha güçlüdür (Bahadır, 2002: 61). Ergenler, çevrelerindeki insanların benzer görüşlerinin bir bileşimini yapmaya çalışır. Eğer ergenin dünya görüşü ve değerleri akranlarından ve

etrafındaki diğer önemli kişilerinkinden bariz biçimde farklılaşırsa o zaman ergen bir rol ve kimlik karışıklığı ile karşı karşıya kalır (Kulaksızoğlu, 2006: 106).

2.1.3 Duygusal Gelişim

Duygularla ilgili gelişme doğumdan itibaren hayat boyu devam eder. Çeşitli hayat dönemlerinde bireylerin duygusal tepki biçimleri, duyguyu doğuran olaylar ve duygusal durumlardaki değişimler farklılık gösterir (Kulaksızoğlu, 2006: 65). Bu hayat dönemlerinden bir tanesi de ergenlik dönemidir. Ergenlerdeki duygusal gelişim ve değişim konusunda dikkati çeken ilk noktanın, duyguların yoğunluğundaki artış ve istikrarsızlık olduğunu söylemek mümkündür (Koç, 2004: 235). Üzüntü, sevinç, öfke ve korku gibi duygularını ifade ederken bu yoğunluk göze çarpar (Kulaksızoğlu, 2006: 67). Duygusal coşku ve taşkınlık bu dönemin temel özellikleri arasında yer alır (Yavuzer, 2005: 243).

Ergenlik döneminde yeni ruhsal tepkiler ve davranışlar belirmeye başlar. Bu dönemde gençlerin duyguları inişli çıkışlıdır. Çabuk sevinir, çabul üzülürler; birden sinirlenir, olur olmaz herşeyi sorun yapabilirler. Tepkileri önceden kestirilemez olur (Açıl ve Purtaş, 2008: 37). Ergenlikte gösterilen bu duygusal tepki örüntüleri, çocuklukta yavaş yavaş ortaya çıkan örüntülerin devamı niteliğindedir. Ergenler; sıcak, dost ve sevgi dolu olmak ya da soğuk, tepkisiz ve uzak olmak gibi çeşitli duygu durumlarını çocukluklarında edinirler (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 256).

Ergenlikte genel olarak kızların erkeklerden daha önce duygusal olgunluğa ulaştıkları söylenebilir. Aynı yaşta iki farklı cinsiyetteki ergenin kız olanı erkeğe göre muhtemelen daha fazla heyecan dengesine sahiptir ve duygularını kontrol etme bakımından daha olgundur (Kulaksızoğlu, 2006: 66).

Ergenlik döneminde; aşık olma, mahcubiyet ve çekingenlik, tedirgin ve huzursuz olma, yalnız kalma isteği, çabuk heyecanlanma, çalışmaya karşı isteksizlik, üzülmeye ve kırıklığa uğrama, ağlama, öfke ve kızgınlık, küfretme, bağırma, saldırganlık, kaygı ve nefret, hayal kurma en çok rastlanan duygu ve davranışlar arasında yer alır (Açıl ve Purtaş, 2008: 47-48; Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 254-258; Kulaksızozoğlu, 2006: 67-68).

2.1.4 Toplumsal Gelişim

Ergenlerin toplumsallaşma sürecinde aile en etkili öğedir. Çünkü aile; bilgi, değer, tutum, rol ve alışkanlıkların kuşaktan kuşağa aktarılmasında en önemli rolü oynar (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 267). Aile, içinde bulunduğu toplumun kültür özelliklerini yansıtır, aynı zamanda aile bireyleri toplumun kültürel özelliklerini nesilden nesile aktarma görevini de yerine getirir (Kulaksızozoğlu, 2006: 84).

Her birey, diğer insanlara karşı olan davranışlarının nasıl olacağını hayatın ilk yıllarından itibaren çevresindekilerin davranışlarını gözleyerek, onları taklit ederek ve kendisine yapılan davranışları tekrarlayarak öğrenir. Ergenin davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda yardıma ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı karşılayan ve ergenin yaşamında etkili olan toplumsal kurum, ailedir (Yavuzer, 2005: 247). Toplumsallaşma sürecinde ergenin ailesi ile ilişkilerinin olumlu yönde olması onun sağlıklı bir şekilde toplumsallaşabilmesine olanak vermektedir. Aynı zamanda arkadaşlık ilişkileri de toplumsallaşma süreci içinde en önemli öğelerden biridir. Arkadaşlık toplumsal ilişkilere öncülük etmektedir (Aksoy ve Temel, 2005: 104-119).

2.1.5 Bilişsel Gelişim

Birçok fiziksel ve duygusal değişikliklerin yanı sıra ergenlikte bilişsel alanda da önemli değişiklikler olmaktadır (Aksoy ve Temel, 2005: 61).

Ergenlik dönemi, bilişsel gelişim açısından çok büyük önem taşımaktadır. Çünkü kişinin erişkin düşüncesine özgü bilişsel yetileri kazandığı bir dönemdir. Bilişsel yetiler ise yaşam boyunca yalnızca bilimsel konularda değil, psikolojik ve sosyal konularda bireyin akıl yürütmesini sağlayan araçlardır. Çocuğun somut düşüncesi ergenlik döneminde değişir ve soyut düşünce gelişir. Soyut düşünce, olayların nedenlerini araştırmaya yönelik düşünce biçimidir. Bu tür düşünce biçiminde varsayımlara dayalı olasılıklar, mantık yolu ile analiz edilir ve eyleme geçmeden önce çıkarımlar yapılır. Problemler çözülürken deneme yanılma yerine sistematik bir yaklaşım uygulanır (Özbay ve Öztürk, 1992: 66-67). Ayrıca, soyut işlemler döneminde olan birey, başkalarının görüşlerine aldanmaz, olayların arkasındaki nedenleri anlamaya çalışır. Deyimlerin ve atasözlerinin kelimelerle ifade edilen anlamlarından daha farklı bir anlamı olduğunu bilir. İma ve benzetmeleri kavrayabilir. Bir metnin ana fikrini kolaylıkla çıkarabilir (Kulaksızoğlu, 2006: 138). Çocuk düşüncesi daha çok şimdiki zamanla sınırlı olduğu halde, ergen şimdiki zamanın yanında geleceği de hesaplayabilir. Geleceğe yönelik soyut biçimde düşünebilir, varsayımlar ileri sürerek çeşitli ihtimaller üzerinde akıl yürütebilir. Bir konunun farklı yönlerini düşünerek onları ayrı ayrı sınayabilir (Akt; Kulaksızoğlu, 2006: 137-138; Gander ve Gardiner, 1993).

Ergen yeni akıl yürütme becerisi kullanarak kuralları, genel ahlak değerlerini sorgulamaya başladığında, genellikle aileler bundan endişe duymaya başlarlar ve bu yüzden büyük tartışmalar çıkabilir. Kendileri, dünya ve varoluşun nedenleri hakkında

düşünmeye başlarlar. Kuralları sorgulamaya ve kuralların ardındaki mantığı tartışmaya başlarlar. İdeal ebeveynin nasıl olması gerektiği konusunda da akıl yürütmeye ve karşılaştırmalar yapmaya başlarlar ki, bu da anne baba ve ergen arasındaki ilişkiyi daha da gerginleştirir (Özbay ve Öztürk, 1992: 69).

2.1.6 Ahlaksal Gelişim

Ahlak, iyi ve doğru davranışlar bütünüdür. İnsanların uymak zorunda oldukları davranışlar ve kurallardır. L. Kohlberg, insanların ahlaki bakımdan bir gelişme içinde olduğunu, bu gelişmenin yaşa ve zihinsel olgunluğa bağlı olarak aşama aşama gerçekleştiğini belirtmektedir. Ahlaki gelişme, Piaget'in zihinsel gelişim basamakları gibi, Erikson'un kişilik gelişmesi aşamaları gibi aşamalar halinde gerçekleşmektedir (Kulaksızoğlu, 2006: 98). Ergenlik döneminden önce tam anlamıyla olgunlaşmış bir ahlak yapısından söz etmek mümkün değildir. Zira bilişsel açıdan soyut işlemlere dayanan ahlaki kabullerin kavranıp benimsenmesi ancak yeterli ve uygun bir bilişsel gelişimle mümkündür. Bu bağlamda ahlaki olgunluğa yönelme, ergenlik dönemiyle birlikte ancak soyut düşünce gelişimine paralel olarak gelişebilir (Koç, 2004: 236).

Ergenlik döneminde toplumun sunduğu değerlere katılım en düşük aşamadır. Ahlak duygusu uyanmıştır, ancak henüz toplumsal bir içerik taşımaktan uzaktır. Ahlaki değerlerin algılanmasında duyguların rolü ağır basmaktadır. Bu yaşlarda aşırı ahlaklılık eğilimi dikkat çeken özelliktir (Akt; Aksoy ve Temel, 2005: 74; Koyuncu, 1983; Yavuzer, 1992).

Gesell'e göre ahlak bilinci 15 yaşından itibaren kesinlikle toplumsal içerik kazanmaktadır. 12 yaşındaki çocuk ahlaki kararlarını, tereddütlü bir biçimde ve kendi düşündüğüyle yetişkinlerin söylediklerini birleştirerek alabilmektedir. 13

yaşında ise, başkalarının ahlaki davranışının anlamını düşünerek olgunlaşmaya doğru bir adım atmaktadır. Ahlak sorunlarına karşı düşünsel (entellektüel) bir ilgi uyanmıştır. 15 yaşında ise daha geniş ve daha soyut düşünce gelişmektedir (Akt; Aksoy ve Temel, 2005: 74; Gesell, 1970).

2.2 Ergenlik Sorunları

Ergenlik, gelişimin stresli ve zor bir süreci olarak tanımlanır. Bu süreçte ergenler aynı anda hem fiziksel, hem de aile ve yaşlıları ile olan ilişkilerinde zorluklar, karşı cinsle olan ilişkide güçlük, okulda arkadaşlık ettiği yaşlılarının değişmesi, eğitimle ilgili talepler ve beklentiler, okul ve kariyer hakkında seçim yapmak gibi fikir değişiklikleri yaşarlar. Bu nedenle de ergenler yaşamın pek çok dönemine göre daha fazla problemle başa çıkmak zorundadırlar (Dinçel, 2006: 84). Ergenlik döneminde fiziksel, bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişim alanında yaşanan değişiklikler, bireyin yetişkinler arasında yerini alan bir kişi olarak gelişimini sağlar. Bu alanlardaki gelişmelerin yetersiz olduğu durumlarda, ergenlik döneminde psikolojik sorunlar ortaya çıkabilir (Özbay ve Öztürk, 1992: 96).

Ergenlik döneminin önde gelen sorunlarından biri, ergenin değişmekte ve gelişmekte olan bedenini kabul etmesi ve bu değişime uyum gösterebilmesidir (Yavuzer, 2005: 246). Gençler hızlı beden değişmelerine karşı değişik tepkiler gösterirler. Bir kız ya da erkek ergen kendini çok kısa ya da uzun boylu bulabilir. Herkes kendisine “ben normal miyim?” sorusunu sorar. Ergenler bu dönemde birden bire hızlı büyümenin etkisiyle vücut koordinasyonunda yetersizlikler, psiko-motor becerilerde acemilikler gözlenebilir (yemek tabağını düşürme, herhangi bir aracı tamir ederken kırma gibi) (Aksoy ve Temel, 2005: 9).

2.3 Yalnızlık

Yalnızlık, gün geçtikçe büyüyen sorunlardan biridir ve insanın yaşadığı en temel duygulardandır (Yahyaoğlu, 2007: 15; Yaşar, 2007: 238). Yalnızlık nadiren ya da kimi zaman insanın kendisini birçok etkinlikten koparması, bir köşeye çekilerek diğer insanlardan uzaklaşması, işini bırakması, yaptığı işinden ve tüm etkinliklerinden artık zevk alamamaya başlaması halidir (Yahyaoğlu, 2007: 29). Yalnızlık insanların içsel duygu durumudur ve patolojik değildir (Atik, 2006: 28).

Yalnızlık öylesine acı veren ve ürkütücü bir duygudur ki, insanlar bu duyguyla yüzleşmemek için her türlü çabayı gösterirler. Üstelik, bir insanın tek başına yaşaması biçimindeki somut yalnızlık, kendi toplum grubuna yabancılaşma biçiminde yaşanan yalnızlık, çevresi tarafından itilme sonucu yaşanan yalnızlık, bir insanın çevresi ile ilişkilerini en aza indirerek kendi seçimi ile yaşadığı yalnızlık ve insanın kendisini anlaşılmamış ve kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık gibi birbirinden çok farklı yaşantıların tümü “yalnızlık” sözcüğü ile dile getirilir (Gençtan, 2004: 106).

Yalnızlık, bireye sıkıntı veren, acı bir durum olarak kabul edilmektedir. Yalnızlıkla ilgili olarak farklı kuramcılar tarafından farklı tanım ve yorumlar yapılmış olmasına rağmen yalnızlığın üzerinde uzlaşılan ve genel kabul gören tanımı Peplau ve Perlman’a (1984) aittir: Peplau ve Perlman’a (1984) göre yalnızlık bireyin varolan sosyal ilişkileri ile arzuladığı sosyal ilişkileri arasındaki farklılık sonucu yaşanan hoş olmayan bir duygu durumudur.

Yalnızlık bireylerde genellikle olumsuz duygulara yol açmaktadır (Kılınç ve Sevim, 2005: 74). Araştırmacılara göre yalnızlık sadece bireyin tek başına kalması ile aynı anlama gelen bir durum değildir. Bu bağlamda insanlar tek başına

olduklarında kendilerini yalnız hissetmeyebilecekleri gibi çevreleri kalabalık olduğu halde de yalnızlık hissedebilirler. Bu yüzden yalnızlık duruma göre değişen öznel bir yaşantıdır (Peplau ve Perlman, 1982).

Peplau yalnızlığı yapayalnızlık, tek başınalık ve yalnızlık olarak ele almıştır (Peplau, 1955: 1476).

Yapayalnızlık (Lonesomeness) : Başkalarıyla beraber olmayı isteme fakat onlardan uzak olmayı ifade eder. Birey bunu başkalarıyla ilişkisini kopardığı zaman hisseder, başkalarıyla yakın olmak istediğini bilir ve bunu sözelleştirebilir. Kişi; ailesi, yakın arkadaşları ve çevresiyle birlikte olduğu halde, bazen hala yalnızlık hissetmeye devam eder.

Tek başınalık (Aloneness) : Tek başınalık; hayatı etkileyen belirli kararları verirken, yalnız olmak ya da birlikteliğin olmamasını anlatır. Yalnızlık bazen tercih edilebilir. Resim yapan, yazan, keşif yapan bireyler yalnızlığı tercih edebilirler. Bu nedenle, tek başınalık tercih edilen bir durumdur ve yapayalnız kalmadan tek başına olmak mümkündür. Hasta birey ailesinin dışında kendisiyle ilgili bir karar verirken, kendini tek başına hissedebilir. Bu tip kişisel kararlarda diğer insanların da rolü olabilir ancak olayı yaşayacak hasta birey tek başınadır.

Yalnızlık (Loneliness) : Yalnızlık öznel bir kavram olarak düşünüldüğünde, boş hissetme ve kendini bırakmanın duygusal ifadesi olarak tanımlanabilir. Bireyin sosyal çevresiyle iletişiminin hem niteliksel, hem de niceliksel bozulması durumunda yaşanan hoş olmayan bir duygudur. Peplau, yalnızlığın tercih edilen ve seçilmiş bir durum olmadığını vurgular. Yalnız insan çoğunlukla nedeninin farkında değildir. Birey bu durumu "*yalnızken yapacak bir şey bulamama*" şeklinde tanımlar. Yalnızlık

çoğu zaman bir duygu olarak değil, kişide açıklanamayan bir korku, sıkıntı ümitsizlik ya da yerinde duramama şeklinde yaşanır.

Yalnızlık deneyimini diğerlerinden daha fazla hissedenler ergenler ve yaşlılardır. Yalnızlık birçok insan tarafından fark edilen, fakat tanımlanamayan bir duygudur (Yahyaoğlu, 2007: 44). Yalnızlıkların temelinde, diğer insanlarla olan sosyal ilişkilerde yaşanan hayal kırıklıklarının büyük bir payı olduğunu söylenebilir (Yaşar, 2007: 249).

2.3.1 Yalnızlık Çeşitleri

Yalnızlığın var olan çeşitleri her insana göre farklılık gösterir. En iddialı düşünce, yalnızlığın kişiye özel bir duygu olduğudur. Her yalnızlık, aslında yaşayan ve yaşatan açısından spesifik bir yapıya sahiptir. Bu yüzden en doğru şekliyle yalnızlık çeşitleri, onu yaşayan insan sayısı kadardır diyebiliriz (Yahyaoğlu, 2007, 44). Aşağıda kısaca yalnızlık çeşitlerini açıklamaya çalışacağız;

2.3.1.1 Derin Yalnızlık

Çevreyle ilişkilerin tamamen kesildiği depresyonla birlikte bulunan ve depresyonun diğer belirgin özelliklerinin de bulunduğu bir yalnızlık çeşitidir. Derin ve acı veren bir yalnızlıktır. İlerleyen safhalarında depresyonun ağırlaşması ve yalnızlığın giderek daha da ilerlemesiyle insan yaşamın tüm zevklerinden tamamen kopar. Artık yaşamın onun için hiçbir anlamı kalmamıştır. Yorgunluk, halsizlik, karar verememe, unutkanlık, çaresizlik ve intihar düşünceleri vardır. Önlem alınmayan durumlarda insan intihar ederek yaşamına son vermeyi isteyecektir. Bu durumu yaşayan insanın acilen psikiyatrik yardım alması gerekir (Yahyaoğlu, 2007: 45).

2.3.1.2 Sosyal Durum Yalnızlığı

İnsanın kendisini yaşadığı toplum içinde yalnız hissetmeye başlamıştır. Sosyal yönden tüm etkinliklerden uzaklaşmış aynı zamanda içinde yaşamış olduğu topluma yabancılaşmıştır. Kalabalıklar sıkıcı bir hale gelmiştir. İnsanların içine girerek topluca yapılmakta olan bütün etkinlikler anlamsızlaşmıştır. Bir organizasyon içine girerek görev almak son derece zordur. Bir bütünün parçası olup topluluk halinde çaba gösterilmesi gereken etkinliklerde bulunmak istemez. Yabancı bir ülkede öğrenci olan bir gencin yalnızlığı, gidilen ve hiçbir tanıdığın bulunmadığı şehirde hissedilen yalnızlık, sosyal durum yalnızlığıdır. İçine yeni girilen bir dernek ya da sosyal hizmet kurumunda bile başlangıçta bu yalnızlığı yaşamak normal kabul edilebilir; fakat bu durumun uzun sürmesi ve uyum sorunlarıyla karşılaşılması durumunda “sosyal durum yalnızlığı” akla gelmelidir (Yahyaoğlu, 2007: 46).

2.3.1.3 Duygusal Yalnızlık

İnsanın ruhsal dünyasındaki beklentilere cevap alamaması üzerine yaşadığı yalnızlıktır. İnsanın sevgisine, beklentilerine, değerlerine, istediği ve hak ettiğine inandığı ölçüde yanıt alamaması üzerine yaşadığı yalnızlıktır. Karşılaştığı muamele onu hayal kırıklığına uğratmış, bu hayal kırıklığı ruhsal dünyasına zarar vermiştir. Bu durumda çevre koşulları normaldir ve insanın beden olarak sağlığı da yerindedir. Kısa sürede geçebilir ya da kronik bir hale dönüşerek bir hastalık tablosu meydana getirebilir. Kişinin yaşadığı hayal kırıklığının seviyesine, süresine ve hayal kırıklığına duyulan dirence göre sonuçları değişir (Yahyaoğlu, 2007: 46).

2.3.1.4 Gizli Yalnızlık

İnsana dışarıdan bakıldığında hiçbir sorunu yokmuş gibi görülür. Yaşadığı ciddi üzüntülerden sonra ortaya çıkar. Bu üzüntüler dışarıya yansıtılmamıştır. Bu yalnızlık, olaylara ya da kişilere, daha geniş bir ifadeyle hayata bakış açısının değiştirilmemesi durumunda derin yalnızlığa doğru insanı sürüklemeye potansiyeline sahiptir (Yahyaoğlu, 2007: 46-47).

2.3.1.5 Triad Yalnızlık

Depresyon ve korkuyla karışık bir yalnızlıktır. İnsanın yaşadığı bu yalnızlık, karmakarışık duygular içinde gerçekleşebilir. Çökkünlük ya da birdenbire parlayan ve bir kaşık suda fırtınalar koparan bir ruh yapısı vardır. Böylelikle sürekli insanın ruh durumundaki dalgalanmalar onu yalnızlığa doğru çekmeye devam eder. Kısır döngü gibi, içine girildiğinde çıkmanın da gerçekten çok zor olduğu yalnızlıktır. Profesyonel anlamda yardım almak gerekir. İnsanın kendi başına bu durumdan kurtulabilmesi neredeyse imkansız gibidir (Yahyaoğlu, 2007: 50).

Young (1982) ise yalnızlığın zamana bağlı olarak üç tipini tanımlamıştır. Bunlar geçici, durumsal ve kronik yalnızlıktır.

1. *Geçici (transient) yalnızlık*, üzerinde fazla durulmayan bir yalnızlık tipidir. Birkaç dakika veya birkaç saat devam eder ve semptomları şiddetli değildir. Zaman zaman pek çok insan tarafından yaşanan yalnızlık duygusunu içerir.
2. *Durumsal (situational) yalnızlık*, daha önce ilişkilerinde doyum sağlayan bireyin ilişkilerindeki değişikliğe bağlı olarak doyum alamaması veya bireyin sosyal ilişki ağındaki önemli bir kaybı (evden ayrılma, bazı ilişkilerin sonlanması gibi) nedeni ile yaşadığı yalnızlık duygusunu içerir.

3. *Kronik yalnızlık*, ise birbirini takip eden en az iki yıl veya daha uzun süre ilişkilerde yaşanan doyumsuzluğu yansıtır. Kronik yalnızlık, birey tarafından uzun dönemli yaşanan bilişsel ve davranışsal yetersizlikleri içerir. Kronik olarak yalnız insanlar, durumsal olarak yalnızlık yaşayan insanlardan, daha az derin ve yakın ilişkiye sahiptirler.

Durumsal ve geçici yalnızlık genellikle çevresel olayların ürünüdür. Kronik yalnızlık ise çevreden çok duygusal durumları içeren iç faktörlerle ilgilidir. Kronik yalnızlık türü fiziksel ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Akt; Özatça, 2009: 33).

Santrock'a göre, iki tür yalnızlıktan söz edilebilir. Duygusal ve sosyal yalıtım. Duygusal yalıtım içsel dünyanın bir çeşit boşluğudur. Çok yakın ve mahrem ilişki kuracak karşı cinsten birinin yokluğundan duyulan yalnızlıktır. Sosyal yalıtım bir gruba katılmaktan veya bir topluma girmekten mahrum olma bireyde uzaklaştırılmış ve itilmiş olma duygusu doğurabilir (Akt; Kulaksızoğlu, 2006: 91; Santrock, 1993).

Yalnızlığın değişik tiplerinden bahsedildiği ve bu yalnızlık tiplerinin incelenmesinde üç boyutun ele alındığı görülmektedir. Birinci boyut; olumluluk olumsuzluk boyutu olup ilk defa Moustakes tarafından öne sürülmüştür. Varoluş yalnızlığı ile yalnızlık kaygısı arasındaki farklılığı belirten Moustakes, varoluş yalnızlığının, insan yaşantısının kaçınılmaz bir parçası olduğunu, insanın kendisiyle yüzleşme sürecini içerdiğini ve benlik gelişimine katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Varoluş yalnızlığının "iftihar edilen yaratma" (triumphant creation) yaşantısına yol açtığını öne sürmektedir. Bunun karşıtı olarak yalnızlık kaygısı olumsuz bir yaşantı olup insanın insana yabancılaşmasına yol açmaktadır (Akt; Köse, 2006: 13; Demir, 1990).

Yalnızlığın diğerk bir sınıflaması da sosyal ilişki eksikliği esas alınarak yapılandır. Weiss duygusal yalnızlığı kişisel ilişki eksikliği olarak açıklamış ve sosyal bağ eksikliği veya bir topluluğa ait olma eksikliği olarak gördüğü sosyal yalnızlıktan ayrı tutmuştur. Duygusal yalnızlığın sosyal soyutlanmadan daha acı bir yalnızlık şekli olduğuna dikkat çekmiştir (Akt; Köse, 2006: 13; Demir, 1990).

2.3.2 Yalnızlığın Nedenleri

Michela, Peplau ve Weeks (1982), yalnızlığın nedenleri olarak şunları görürler:

Kötümserlik: Yakın hissedecekleri birini bulma ve ilişki kurup sürdürme şansının olmadığı yönünde inançlara sahiptirler.

Kendini Yansıtmaktan Korkma: Eğer birileri kendileri ile ilişki kurmaya çalışırsa, kendilerini oldukları gibi yansıtmaktan korkarlar.

Çaba Gösterme: Birileriyle tanışmak ve bir ilişkiyi başlatmak için yeterince çaba harcamazlar.

Şanssızlık: İyi bir ilişki kurmada en ufak bir şanslarının dahi olmadığına inanırlar.

Sıkılganlık: Oldukça sıkılgan davranır, insanlara fazla yaklaşmamayı seçerler.

Fiziksel Çekiciliği Olmama: Fiziksel olarak pek çekici değillerdir, bu konudaki durumlarını abartılı olarak olumsuz bir biçimde değerlendirirler.

İnsanların İçinde Bulundukları Grup Üyeleri İle İlgilenmeleri: Çevrelerindeki insanlar kendi gruplarındaki kişilerle ilgilenir, gruplarının dışında olan ve yalnızlık yaşayan insanlarla ilgilenmezler.

Diğerk İnsanlarla İlişkiye Girmeyi İstememe: Diğerkleri ile ilişkiye girmekten korkup kaçınırlar.

Kişisel Olmayan Durumlar: Sıklıkla kişisel olmayan tarzda ilişki kurarlar.

Fırsat Yoksunluğu: İnsanlarla karşılaşmak için kendilerine fırsat yaratmazlar.

Diğer İnsanların İsteksizliği: İnsanlar, genel olarak yalnız ve itici özelliğe sahip olan insanlarla ilişki kurmak istemezler.

Brelim, yalnızlığın nedenlerini, sahip olduğumuz ilişkilerdeki yetersizliklere ilişkilerimizde olmasını istediğimiz değişikliklere ve kişisel özelliklere bağlamıştır (Akt; Buluş, 1997: 83; Brelim, 1985). Kendilerini yalnız hisseden insanların ortak özelliklerini şu şekilde sıralamıştır: Düşük benlik saygısı, başkalarını olumsuz olarak değerlendirme, başkalarından olumsuz değerlendirme beklentisi içinde olma, düşüncelerine olan güvensizlik, çekingenlik, sosyal tepkide bulunamama, sosyal duyarsızlık ve karşı cinsten partner ile sıkı ilişki kurmaktan kaçınmadır (Akt; Özatça, 2009: 31; Buluş, 1996).

2.4 Yalnızlığın Kuramsal Temelleri

2.4.1 Psikoanalitik Kurama Göre Yalnızlık

Kişilik gelişiminde psikoseksüel gelişimin önemini vurgulayan Freud, çocukluğun ilk yıllarındaki psikoseksüel dönemlerde kişilik gelişiminin oluştuğunu öne sürmekte ve psikoseksüel gelişimin ilk dönemi olan oral dönem içinde bebeğin, fizyolojik gereksinimleri karşılayan anneye karşı geliştirdiği bağılılığın niteliğinin daha sonraki yaşamında önemli kişilere karşı geliştirilecek duygu ve tutumların belirlenmesinde çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Freud bu dönemde anne ile sıcak, sevecen ve güven verici ilişkiler yaşamayan çocuğun yaşamı boyunca diğer insanlarla da benzer özellikte ilişkiler kuramayacağını öne sürmektedir (Köse, 2006: 15).

Anal dönemde tuvalet eğitimi sırasında anne ile çocuk arasındaki ilişkinin önemli olduğunu belirten Freud, tuvalet eğitiminin barışçı yollardan

tamamlanmaması durumunda; annenin anlayışsızlığının çocukta yalnızlık duygusu yaratacağını ve çocukta çeşitli uyumsuz karakter özelliklerinin gelişeceğini öne sürmektedir (Akt; Köse, 2006: 15; Demir, 1990).

Freud'a göre, insan yaşam ve ölüm içgüdüsüne sahiptir. Yaşam içgüdüsü, insanın kendi yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan güdüdür. En çok baskın olan yaşam içgüdüsü ise cinselliktir. Freud, bir yandan da insanın ölüm içgüdüsüne sahip olduğunu söylemiştir. Yaşamın amacı ölümdür diye düşünen Freud, ölüm içgüdüsünün saldırganlık biçiminde dışa vurulduğunu savunur. Bu iki zıt kavramın yani yaşam ve ölümün, insan bünyesinde bulunmasının çeşitli çatışmalara yol açabileceği düşünülmektedir. Bu çatışmalar da, yalnızlık şeklinde ortaya çıkabilir. Yalnızlık, yaşam ve ölüm içgüdüsünün bir çatışması olarak karşımıza çıkabilir (Köse, 2006: 15).

2.4.2 Alfred Adler'e Göre Yalnızlık

Adler, insan gelişiminde ailenin üzerinde durmaktadır. Toplumsal ilgi doğuştan var olan bir özelliktir ve toplumsal ortam içinde kendiliğinde ortaya çıkar. Toplumsal ilgi belirtileri ilk kez çocuğun annesiyle olan ilişkisinde gözlemlenir. Başlangıçta oldukça ilkel bir biçimde görülen bu eğilim, çocuk büyüdükçe karmaşık bir biçim alır (Geçtan, 2002: 132).

Çocuğun anneyle ilk iletişim kurmaya başladığı dönemde annenin çocuğa verdiği geribildirimler çok büyük önem taşımaktadır. Çocuğun sevgi ve yakınlık belirtilerine, eğer anne samimi ve sıcak bir biçimde yanıt verirse, çocuk ileriki yaşlarda diğer insanlara karşı yakın olmayı benimsemiş olur. Ancak, çocuğun ilgi ve sevgi gereksinimi yeterince doyurulmazsa, çocuk da ilerleyen yaşlarında diğer

insanlara karşı soğuk ve reddedici olur. Bu sayede yalnız bir yaşamın temelleri de atılmış olur (Köse, 2006: 16).

2.4.3 Carl Gustav Jung'a Göre Yalnızlık

Jung'a göre, yaşamın ilk yıllarında çocuğun ayrı bir kişiliği yoktur. Psişesi, ana babasının psişesinin bir yansımasıdır. Ana babanın ruhsal sorunları çocuğa da yansır. Çocuk okula başlayınca ana baba ile ilişkisi de çözülmeye başlar. Bu dönemde ana babanın çocuğu aşırı denetlemeleri, onun adına kararlar almaları çocuğun bireyleşmesini zedeler (Yanbastı, 1990: 57).

Bireyleşemeyen çocuk, yaşamının ilerleyen dönemlerinde de, ana baba ile olan ilişkisini çözümleyemediğinden, sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmekten yoksun kalacaktır. Dolayısıyla bu durum, bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerini de olumsuz yönde etkileyecektir. Böyle bir birey için de yalnızlık, olası bir sonuçtur (Köse, 2006: 16).

2.4.4 Harry Sullivan'a Göre Yalnızlık

Sullivan'a göre yalnızlık, insanın ara gereksinmesi olan kişiler arası yakınlığın karşılanmadığı zaman ortaya çıkan, hoş olmayan ve kurtulmak için bireyin her şeyi yapabileceği güdüleyici bir yaşantıdır. Sullivan için insan, toplumsal bir varlık olup, doğumdan sonra toplumsallaşma sürecine girmektedir. Ergenlik öncesi dönem ise, diğer insanlarla yakın ilişkilerin başlaması yönünden önem taşımakta ve çocuk bu dönemde iç dünyasını paylaşabileceği ve karşılaştığı güçlüklerde danışabileceği aynı cinsten yakın arkadaşlar edinmektedir. Eğer çocuk bu dönemde yakın ilişkiler kuramazsa, umutsuzluğun eşlik ettiği yoğun bir yalnızlık içine düşmektedir. Sullivan'a göre, birey benlik sistemini kaygıdan korumak için ya kaygı

yaratan ortamlardan kaçınmakta ya da kaygı yaratan durumları algılamamaya çalışmaktadır. Bu savunma yöntemlerinin yoğunlukla kullanılması sonucunda bireyin ilişkileri olumsuz yönde etkilenmekte ve çevresinde doyum sağlaması kısıtlanmaktadır (Akt; Köse, 2006: 16; Demir, 1990).

2.4.5 Karen Horney'e Göre Yalnızlık

Karen Horney'e göre temel kaygıyla mücadele etmek için insan, diğer insanlardan uzaklaşmaya ihtiyaç duyar. Bu anlamlı bir yalnızlık isteği nevrotik bir özellik taşımaz (İnanç ve Yerlikaya, 2009, 97: 223-224). Yapıcı yalnızlık yetisinden yoksun olmak nevroz belirtilerinden biridir. Eğer insanlarla ilişki kurmak, onlarla birlikte olmak dayanılmaz bir gerilim veriyorsa kaçmaya yönelik bir araç durumuna gelirse işte bu yalnız olma arzusu nevrotik coşkusal yalıtımın bir göstergesi olur (Akt; Köse, 2006: 17; Horney, 1991).

2.4.6 Bağlanma Kuramına Göre Yalnızlık

Bowlby'nin "Bağlanma" kavramı yalnızlık bulmacasını anlamamıza yardımcı eder. Bowlby özellikle kendilerini yetiştiren birincil kişiden ayrılan çocukların tepkileriyle ilgilenmiştir. Bazı çocuklar bu ayrılıkla gayet iyi başa çıkabilmiştir. Bu çocuklar annelerinin kısa bir süre ayrıldığını, biraz sonra döneceğini, kendisine verdiği sevgi ve şefkate tekrar kavuşacaklarını bilirler. Ancak diğer çocuklar bu ayrılığa ağlayarak tepki gösterirler. Bazı çocuklar ise annelerinin yokluğunda umutsuzluğa kapılır, bazıları da anne tekrar yanlarına dönse bile, ondan uzak durarak tepkilerini gösterir (Burger, 2006: 223- 224). Böylece bebeklikten itibaren yalnızlığın temelleri atılmış olur.

2.4.7 Erik Erikson'a Göre Yalnızlık

Erikson, hepimizin geçtiği sekiz aşama olduğunu söyler ve hepsi de kişilik gelişiminde yaşamsal önem taşır. Bu sekiz aşamadan ilki temel güvene karşı güvensizlik aşamasıdır. Yaşamlarının ilk bir ya da iki yılında bebekler, tamamen  vrelerindeki insanlara bağımlıdır. Yeteri kadar sevgi ve ilgi gösterilmesi, gereksinimlerinin karşılanması ya da ağladıkları zaman bunu kimsenin önemsememesi, kişilik gelişimlerinin ilk dönüm noktasını oluşturur. Gereksinimleri karşılanan bebekler, temelde güven duygusunu oluştururlar. Bu  ocuk için dünya iyi bir yerdir, insanlar sevecendir ve başkalarına yaklaşmakta bir sakınca yoktur. Ne yazık ki bazı çocuklar bu sevgi ve ilgiyi görmezler, bunun sonucunda da temelde güvensizlik duygusu geliştirirler (Burger, 2006: 165). Güvensizlik duygusu yaşayan bebek, bu duygusundan dolayı başkalarına yaklaşmaması gerektiği algısı geliştirir. Yaşamının ileriki yıllarında da bu algısını devam ettirecektir. Başkalarına güvenmeyen, onları düşman gibi gören birey, doğal olarak onlardan uzak durmaya çaba gösterecektir. Bu sayede de, yalnız bir birey olarak yaşamını devam ettirecektir (Köse, 2006: 19).

Erikson'a göre, yalnızlık duygusu ergenlikte önem kazanır. Bu devrede geç, hem insanlara gereksinim duyar hem de ideal kişi olduğunu zannettiği insanların gerçekte ideal kişiler olmaktan uzak olduğunu görerek d ş kırıklıklarına uğrar (Hortaçsu, 2003: 128).

2.4.8 Varoluşculuğa Göre Yalnızlık

Varoluşculara göre; herbir kişi varoluşa tek başına başlar ve varoluştan tek başına ayrılır (Aydın, 2012: 73). İnsanlar  z-farkındalıklarını arttırarak davranışlarında ve davranışlarının sorumluluğunu kabul ederek istedikleri gibi

hareket etmede özgürlük kazanırlar (İnanç ve Yerlikaya, 2009: 332). Yalnızlık duygusu, onay almak için hiç kimseye bağımlı olamayacağının farkına varıldığı anda oluşmaktadır (Corey, 2008: 158).

2.5 Ergenlik ve Yalnızlık

Yalnızlık, tüm insanlık için her zaman var olan ve gelecekte de var olacak bir süreçtir. Ölüm, ayrılık gibi yaşam deneyimlerine ek olarak, dünyanın geçirdiği dönüşüm içerisinde her birey yalnızlıkla tanışmaktadır (Çifçi ve diğerleri, 2008: 28). Yalnızlık, başta ergenler ve genç yetişkinler olmak üzere yaşadığımız toplumun özellikle son yıllarda artış gösteren bir problem alanıdır (Erözkan, 2009: 810). Farklı yazarlar tarafından ergenlik döneminde yalnızlık duygusunun arttığı belirtilmektedir. Yalnız ergenler kendilerini üzgün, karamsar ve ümitsiz hissetmektedir (Eldeleklioğlu, 2008: 127).

Kuramsal olarak, yalnızlık duygusunun ergenlikte önem kazandığı görülmektedir. Bu evrede ergen, hem insanlara gereksinim duymakta hem de ideal kişi olduğunu varsaydığı insanların gerçekte ideal kişiler olmaktan uzak olduğunu görerek birçok düş kırıklığına uğramaktadır. Bireyin yalnızlık duygusu, dost-arkadaş sayısından çok, sahip olunan ilişkilerin nitelik ve niceliği açılarından kişinin ideallerine uyup uymaması ile ilgilidir. Bu bağlamda ergenler, bu tür yalnızlık duygularını yetişkinlerden daha genel olarak yaşarlar. Ergenler, tek başlarına kaldıklarında yetişkinlerden daha fazla yalnızlık duyguları hissederken; kızlar ve erkekler farklı koşullar altında yalnızlık hissetmektedirler (Akt; Erözkan, 2009: 810; Duck, 1986). Ergenler etraflarında samimi olacakları bir sosyal grubun desteğine ihtiyaç duyduklarında buna cevap verecek birilerine sahip değillerse veya başkaları

ile uygun sosyal ilişkiler kurma olgunluğuna sahip olmadıkları için bunu yapamıyorlarsa yalnızlık duyarlar (Kulaksızoğlu, 2006: 90-91).

Brennan (1982), ergenlik dönemindeki yalnızlığın bu derece yoğun ve yaygın yaşanmasının nedenlerini üç şekilde sınıflandırarak incelemiştir. Yalnız gencin karakteristik özellikleri olarak tanımlanan yatkınlıklar (utangaçlık, düşük öz saygı, zayıf sosyal beceriler) yalnızlığın nedenlerinden biridir. Diğer bir neden, gelişimsel değişimler ve bu değişimlerin gereksinimler ve ilişkiler üzerine etkisidir. Üçüncü neden ise, sosyal yapılar ve kültürel süreç, kısacası bireyin içinde bulunduğu yaştaki sosyal konumudur. Ergenlik dönemindeki bir dizi karmaşık gelişimsel değişimler bireyin sosyal izolasyon hissini arttırabilir ve gelecek ile ilgili yönelimlerinde bir belirsizlik hissi ortaya çıkarabilir. Bu süreçler birincil olarak ergenlik döneminde anne babadan ayrılma, otonomi, bireyselleşme ile ilgili olabilir. Bu süreçlerin her biri karmaşık bir şekilde işler ve birbiriyle karmaşık dinamikleri vardır. Ergenlik dönemindeki gelişimsel değişimler, özellikle fizyolojik değişimler, duygusal, entellektüel ve ahlaki kapasitenin artmasıyla beraber çocuk rolünün kaybolmasına ve gencin benlik kavramınının karışmasına neden olur. Brennan, ergen yalnızlığı ile intihar, suçluluk, utangaçlık, okul başarısızlığı, evden ya da okuldan kaçma, sosyal beceri gelişimi gibi değişkenlerin ilişkili olduğunu da belirtmiştir (Akt; Kılınç, 2005: 15).

Bu dönemde ergen, yoğun bir biçimde fiziksel ve hormonal değişimler yaşamakta, bu hızlı değişimlere ayak uydurmaya çalışırken bir taraftan da duygusal açıdan yeni ve farklı hisleri oluşmaya başlamaktadır. Ergenlik yıllarında bilişsel ve mantıksal değişikliklerle birlikte sosyal ve duygusal açıdan da değişiklik yaşandığından dolayı, ergenin ailesi ve arkadaşlarıyla olan iletişimi de

çeşitlenmektedir. Ergenlik dönemindeki arkadaşlık bu dönemin önemli konularındandır (Bayhan ve Işıtan, 2011: 33-34). Ergen zaman zaman başkalarından uzaklaşmak, kendisi ile başbaşa kalmak isteyebilir. Yalnız kalma isteği ile birlikte yakın arkadaşlıklar kurma ve bir grubun üyesi olma ihtiyacı ile karşı karşıya kalır (Oktan, 2005: 185). Arkadaşlık, toplumsal ilişkiler kurması açısından da rahatlatıcı bir ögedir. Arkadaşsızlık ergende yalnızlık ve eksiklik duygusu yaratabilir (Bayhan ve Işıtan, 2011: 41).

Yalnızlık, ergenler tarafından yaşanan “kimlik krizinin” sonucunda gerçekleşen bir durum olarak ifade edilmektedir (Kılınç, 2005: 16). Erikson’un (1963) gelişim dönemleri kuramına göre ergen, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası ve yakınlığa karşı yalıtılmışlık dönemi yaşamaktadır. Erikson, bireylerin kimlik kazanımından sonra diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmaya ve bağlılık yaşamaya hazır olduklarını belirtmiştir. Eğer başarılı bir kimlik kazanılmamış ise bu durumda bireyler yalıtılmışlık ve yalnızlık yaşamaktadırlar.

Öztürk (1992), ergenlerin dalgalanan duygular, değişken düşünce ve eylemler içinde kendilerini zaman zaman korkunç derecede yalnız, kimsesiz ve güvensiz hissettiklerini dile getirmektedir. Bu yüzden, çoğu ruhsal bozuklukların (örneğin psikozlar, nevrotik durumlar, kişilik bozuklukları) böyle bocalamalı, fırtınalı bir dönemde ortaya çıkmasının doğal olduğunu vurgulamaktadır.

Onlu yaşların ortalarından yirmili yaşların ortalarına kadar olan dönem çok önemlidir. Bu yıllarda gençler, dahil oldukları grubun kendileriyle ilgili değerlendirmeye uyum sağlama çabasında somutlaşan büyük bir sosyal baskı altındadır (Peiffer, 1999: 6). Ergenlerin yeni ilişkiler kurmak için sosyal fırsatları olsa da, gerçekçi olmayan beklentileri nedeniyle bazıları için bu durum oldukça

güçleşmektedir. Bazı ergenler, yeni ilişkileri çabucak kurabilirken, bazılarının yeni bir ilişki kurması oldukça güç olabilmekte ve bu da yalnızlık hissiyle sonuçlanabilmektedir (Uruk ve Demir, 2003). Buluş çağı ve erken ergenlik dönemlerinde çevresinde insanlarla görünmek ki bunun şartı da çoğunlukla bir kız ya da erkek arkadaşı sahibi olmaktır ve bu inanılmaz ölçüde önemlidir. Bu, elbette bir arkadaş edinemeyenleri çaresiz ve yalnız bırakmaktadır. Gencin görünümü giderek yetişkine dönüşürken, sosyal yaşamı da buna ayak uydurmak zorundadır. Bazı gençler diğerlerine oranla arkadaş bulmaya daha yatkın bir kişiliğe sahiptir; bazıları içinse bu çok zordur (Peiffer, 1999: 7).

Yalnız kalmak genellikle gençlerin hoşuna giden bir duygudur. Özellikle sanatla uğraşanlar yalnızlığı severler. Ergenin yalnızlığı sevmesi ile kendini toplum dışı hissetmesi farklı şeydir. Yalnızlığı sevse de bu yalnızlığın nasıl bir nitelik taşıdığına dikkat etmek gerekir. Sürekli yalnız kalmayı tercih eden bir gencin bu istemi bazı sorunlarına işaret edebilir (Söylemez, 2005: 66-67).

Yalnızlık duygusu bireyin sosyal yeteneği yanında benlik değerine ve cinsiyetine de bağlıdır. Yalnızlık duygusu çekenler kendi ana-babaları ile sönük ilişki içindedirler. Onlarla olan ilişkileri olumsuz olmuştur veya reddedilmiştirler. Ana-babadan birinin veya her ikisinin ya da bir yakınının kaybı da yalnızlık hissi doğurabilir. Yalnızlık hissi duyanlar, daha düşük benlik değerine sahip olabilirler (Kulaksızoğlu, 2006: 91). Benlik saygısı düşük olan ergenlerin daha çok yalnızlık yaşadıkları görülmektedir (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 262). Aynı zamanda başkaları ile sosyal ilişki kurma konusunda eksikleri olabilir (Kulaksızoğlu, 2006: 91). Bu gençlerin kendilerini toplumsal ortamlarda genellikle gergin ve beceriksiz

hissetmeleri başka insanlarla iletişim kurmalarını daha da zorlaştırmaktadır (Atıcı, Bilgin ve İnanç, 2011: 261).

Grup arkadaşlarının gözlerinde yer etme isteğinin yarattığı baskı onlu yaşlarda ve yirmili yaşların ilk dönemlerinde özellikle belirgindir. Bu yüzden söz konusu dönemi yalnız geçirmek çok zordur (Peiffer, 1999: 7).

2.6 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, konu ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.6.1 Türkiye'deki Araştırmalar

Kılınç ve Sevim (2005), yaptıkları araştırmada ergenlerde yalnızlık ve bilişsel çarpıtmaları incelemiştir. Araştırmanın sonucunda; yalnızlık düzeylerinin (düşük, orta, yüksek) ve cinsiyetin, öğrencilerin bilişsel çarpıtmaların yakınlıktan kaçma boyutu üzerindeki ortak etkisi anlamlı bulunmuştur. Yalnızlık düzeyleri yüksek ve orta olan kız öğrencilerin düşük olanlardan, yalnızlık düzeyleri yüksek ve orta olan erkek öğrencilerin de düşük olanlardan anlamlı derecede daha fazla yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmalarının olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular yalnızlık düzeylerine göre bireylerin yakınlıktan kaçınma inançlarının birbirinden farklı olduğunu göstermektedir.

Erözkan (2009), yapmış olduğu araştırmada; ergenlerde yalnızlığın önemli yordayıcılarını araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü ve sosyoekonomik düzeyin yalnızlık üzerinde yordayıcı özelliklere sahip olmadıkları bulunmuştur. Ayrıca araştırmada utangaçlık, sosyal kaygı ve öz-saygının yalnızlığın önemli yordayıcıları oldukları sonucuna da ulaşılmıştır.

Eldeleklioğlu (2008), yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinde cinsiyet, duygusal ilişki, internet kullanımı, aileden ve arkadaşan algılanan sosyal destek ve sosyal beceri değişkenlerinin yalnızlığı anlamlı olarak yordayıp yordamadığını araştırmıştır. Araştırma sonucunda; cinsiyet, romantik ilişki ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerin yalnızlık puanını anlamlı olarak yordamadığı bulunmuştur. Arkadaştan algılanan sosyal destek ve sosyal beceri değişkenleri ikisi birlikte yalnızlık puanını negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.

Eskin (2001), yaptığı araştırmada ergenler arasında yalnızlık duygusu, yalnızlıkla başetme yöntemleri ve yalnızlığın intihar düşüncesi ve girişimleri ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda, erkekler ve kızların UCLA yalnızlık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı gözlenmiştir. Anne-baba eğitiminin yalnızlıkla ilişkili olduğu bulunmuştur. Anneleri ve babaları hiç okula gitmemiş veya ilkokul mezunu olan grubun yalnızlık puanlarının, anne ve babaları orta veya lise mezunu olan grup ve anne ve babaları üniversite mezunu olan gruptan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yalnızlıkla başetmede en sık kullanılan yöntemler sırasıyla edilgen etkinlikler, ilişki arama, kendini etkinleştirme, okuma-ders çalışma ve düşünme-hayal etmedir. Kız ve erkek öğrenciler kullandıkları yöntem açısından karşılaştırıldıklarında kızların düşünme-hayal etmeyi, edilgen etkinlikleri, ilişki aramayı ve ağlamayı erkeklerden daha sık kullandıkları bulunmuştur. Buna karşın kendini etkinleştirme yöntemini erkeklerin kızlardan daha sık kullandıkları belirlenmiştir. Her bir yöntemi kullanan ve kullanmayan öğrenciler UCLA yalnızlık puanları açısından karşılaştırıldığına yalnızlık duygularından kurtulmak için okuma-ders çalışma yöntemini kullananların, bu yöntemi kullanmayanlardan daha yüksek yalnızlık puanlarına sahip oldukları, ilişki arama yöntemi kullananların bunu

kullanmayanlardan daha düşük yalnızlık puanına sahip oldukları bulunmuştur. Yalnızlık duygularının intihar davranışı ile ilişkisi incelendiğinde bir önceki yıl içerisinde kendini öldürmeyi düşünenlerin UCLA yalnızlık puanları düşünmeyenlerinkinden daha yüksek olarak bulunmuştur. İntihar girişiminde bulunanların yalnızlık puanları girişimde bulunmayanlarınkinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin gelecekte intihardan ölme olasılıklarını değerlendirmeleri ile yalnızlık puanları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Çiğçi ve diğerleri (2008), yaptıkları araştırmada liselerde okuyan öğrencilerin bazı sosyodemografik özellikleri, eğitim yaşamına ilişkin bazı özellikleri ve sosyal destek durumlarının yalnızlık durumuna etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, erkeklerin kızlara göre daha yalnız olduğu, annesi okuryazar olmayan öğrencilerin en fazla yalnızlık puanına sahip olduğu, üniversite mezunu annesi olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin diğer gruplara göre daha az olduğu görülmektedir. Babanın eğitim durumu açısından aynı annede olduğu gibi üniversite mezunu babası olan çocukların yalnızlık düzeyi diğer gruplara göre daha azdır. Kardeş sayısı arttıkça yalnızlık puanının arttığı da gözlenmiştir. Gelir durumuna göre gelir ortalaması arttıkça yalnızlığın azaldığı bulunmuştur. Sosyal güvence durumu bakımından yalnızlık incelendiğinde, farklı sosyal güvence biçimlerine göre yalnızlık durumunun farklılık gösterdiği görülmüştür. Herhangi bir sosyal güvencesi olmayanlar ile diğer sosyal güvenceleri olanlar arasında fark vardır. Kendine ait bir odası olmayan gençlerin kendisini daha yalnız hissettiği görülmüştür. Öğrencinin bulunduğu sınıfa göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Disiplin cezası alma durumuna göre öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmesi durumu arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Ancak sınıfta kalan öğrencilerin kendilerini

daha yalnız hissettiği görülmüştür. Aynı biçimde not ortalaması açısından yalnızlık durumuna göre bakıldığında not ortalaması arttıkça, yani öğrenci başarılı oldukça yalnızlık durumu azalmaktadır. Öğrencilerin sosyal desteğe sahip olma durumlarına göre yalnızlıklarına bakıldığında, empatik sosyal desteğe, araçsal sosyal desteğe, maddi sosyal desteğe, güvence veren sosyal desteğe, herhangi bir türde sosyal desteğe sahip olan öğrencilerin yalnızlık puan ortalamaları, bu tür desteğe sahip olmayan öğrencilere göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Gümüş (2000), yaptığı araştırmada yalnızlık ve beden imgesi doyum düzeylerinin, sosyal kaygı düzeyleri ile ilişkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma bulguları, üniversite 1. sınıf öğrencilerinin sosyal kaygı düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, sosyal kaygı düzeyleri ile beden imgesinden doyum düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki var olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Oktan (2005), araştırmasında, yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergenlik döneminin önemli sorunlarından olan öfkenin gelişimine etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçları; toplam sosyal destekte ve aileden algılanan sosyal destek düzeyinde kızlar ve erkekler arasında anlamlı farklar olduğunu ortaya koymuştur. Kızların puanları erkeklere göre daha yüksektir. Kız ergenler aileden daha fazla sosyal destek algılamaktadır. Yalnızlık düzeyleri açısından kız ve erkek ergenler arasında anlamlı bir fark yoktur. Sürekli dışa vurulmuş ve bastırılmış öfke durumlarında, erkek ergenlerin kız ergenlere göre öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu, öfkelerini daha kolay ifade edebildikleri ve buna karşılık öfkelerini daha fazla bastırdıkları görülmektedir.

Öztürk, Sevindik ve Yaman (2006), yapmış oldukları araştırmada üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin belirlenmesini; eğitim sebebiyle yaşadıkları çevreden ve ailelerinden ayrılmak durumunda kalan bireylerin, yaşadıkları yalnızlığı, öğrencilerin eğitimleri süresince oluşturdıkları sosyal ağ ve sosyal destek faktörlerini belirlemeyi ve bu durumun yalnızlık ile ilişkisini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucuna göre, öğrencilerin aldıkları yalnızlık puan ortalaması ile sosyal destek puan ortalamaları arasında negatif bir ilişki vardır. Herhangi bir sorunla karşılaştıklarında başetme yöntemleri ile yalnızlık arasında anlamlılık bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetine, yaş grubuna, okudukları bölüme, sınıflarına, medeni durumlarına, annenin ve babanın sağ olma durumuna, aldıkları eğitimden memnun olma durumlarına göre yalnızlık düzeyinde anlamlılık bulunamamıştır.

Yücel (2009), ergenlerle ilgili yapmış olduğu araştırmasında, evinde interneti olan ergenlerin yalnızlık puan ortalamalarının, evinde interneti olmayan ergenlerin yalnızlık puan ortalamalarından daha düşük olduğu sonucunu bulmuştur. İnternet bağlantısı olma durumu yalnızlık puan ortalamalarında anlamlı farklılık yaratmaktadır. İnternet bağlantısı olmayan ergenler, internet bağlantısı olan ergenlere göre kendisini daha yalnız hissetmektedir. Araştırma sonucuna göre, cinsiyetin yalnızlık puan ortalamalarında anlamlı farklılık yarattığı kızların yalnızlık puanlarının daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Araştırmada 3 ve daha fazla kardeşe sahip ergenlerin yalnızlık puan ortalamalarının, 1-2 kardeşe sahip ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kardeş sayısının ergenlerin yalnızlık puan ortalamalarında anlamlı farklılık yarattığı, ergenlerin kardeş sayısı arttıkça yalnızlık düzeylerinin arttığı dikkati çekmektedir. Araştırmada yalnızlık

ölçeği puanı ile akran ilişkileri ölçeği toplam puanı ve akran ilişkileri ölçeği alt boyut puanları negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu durum ergenin olumlu arkadaşlık ilişkilerinin ergenin yalnızlık düzeyini azalttığını göstermektedir.

Koçak (2008), yaptığı araştırmada, ergenlerde benlik saygısı, sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının (öfke içe, öfke dışa, öfke kontrol) ergenlerin yalnızlık düzeylerini anlamlı bir biçimde yordayıp yordamadığının incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanlar ile benlik saygısı ölçeği ve öfke kontrolü alt ölçek puanları arasında negatif ilişkiler olduğu gözlenirken, yalnızlık ve sürekli öfke, yalnızlık ve öfke içe, yalnızlık ve öfke dışa alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında ise pozitif ilişkiler olduğu gözlenmiştir. Yalnızlığı en çok yordayan bağımsız değişkenin benlik saygısı olduğu, bunu sırasıyla öfke içe ve öfke kontrolü olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca elde edilen sonuçlara göre yalnızlığın sürekli öfke ve öfke dışa değişkenleri ile de ilişkili olduğu ancak bu ilişkinin yalnızlığı yordayacak kadar anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Pancar (2009), parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerinin incelendiği çalışmasında, ergenlerin yalnızlık düzeyleri açısından aile yapısı ve cinsiyete, aile yapısı ve sınıf düzeyine, aile yapısı ve akademik başarı düzeyine, aile yapısı ve yakın arkadaş sayısına, aile yapısı ve arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumlarına ve aile yapısı ve aile ilişkilerinden memnun olma durumlarına göre anlamlı bir fark olup olmadığına bakmıştır. Elde edilen bulgulara göre; cinsiyete göre ergenlerin yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyetin ergenlerin yalnızlık puanlarını etkilemediği söylenebilir. Sınıf düzeyine göre ergenlerin yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf düzeyinin ergenlerin yalnızlık puanlarını etkilemediği

söylenabilir. Akademik başarı durumlarına göre yalnızlık puanlarına bakıldığında ergenlerin akademik başarı düzeylerine göre yalnızlık puanlarında anlamlı bir fark çıkmıştır. Bu fark akademik başarı düzeyi yüksek öğrencilerin lehinedir. Aile yapısına göre de öğrencilerin yalnızlık puanları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Düşük, orta ve iyi seviyede başarılı olan öğrencilerin yalnızlık puanlarına bakıldığında tam aileye sahip olanların lehine bir farklılık varken, yüksek düzeyde başarılı olan ergenlerden parçalanmış aileye sahip olanların lehine bir farklılık olduğu görülmüştür. Yakın arkadaş sayısına göre yalnızlık puanlarına bakıldığında 9'dan fazla yakın arkadaşı olan ergenlerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Arkadaş ilişkilerinden memnun olma durumuna göre ergenlerin yalnızlık puanlarında, arkadaş ilişkilerinden çok memnun olanların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Aile ile kurulan ilişkilerinden memnun olma durumuna göre, ergenlerin yalnızlık puanlarında, aile ilişkilerinden çok memnun olanların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi, yakın arkadaş sayısı, arkadaşlarla kurulan ilişkilerden memnun olma, aileyle kurulan ilişkilerden memnun olma değişkenlerinin aile yapısıyla, yalnızlık düzeyi üzerindeki, ortak etkisine bakıldığında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kılınç (2005), çalışmasında, kız ve erkek lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine göre kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının farklılığını araştırmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin; yalnızlık düzeylerine göre, kişilerarası ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmaların; yakınlıktan kaçınma ve zihin okuma boyutu bilişsel çarpıtmaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu; cinsiyetlerine göre, kişilerarası ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmalarda yalnızca zihin okuma boyutundaki bilişsel çarpıtmalarla anlamlı bir

ilişki bulunduğu, buna göre, kız öğrencilerin zihin okuma bilişsel çarpıtma puanlarının, erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu; yalnızlık düzeyleri ve cinsiyetlerinin ortak etkisinin, kişilerarası ilişkilerine yönelik bilişsel çarpıtmalardan yalnızca yakınlıktan kaçınma boyutu bilişsel çarpıtmaları arasında anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur.

Köse (2006), çalışmasında, liseli ergenlerin kişilik özellikleri ile algılanan aile ve arkadaş desteğinin onların yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Bu sonuçlara dayalı olarak, liseli ergenlerin yalnızlık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları öğrenim görmekte oldukları okul türüne göre farklılaşmamaktadır. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır..Bu doğrultuda, annesi ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin, annesi üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha fazla yalnızlık yaşadıklarını söylenebilir. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, babalarının eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır. Bu doğrultuda, babası ilkökul mezunu olan öğrencilerin, babası üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha fazla yalnızlık yaşadıklarını söylenebilir. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, sahip olunan kardeş sayısına göre farklılaşmaktadır. 3 ve üstü kardeşe sahip olanların en yüksek yalnızlık puan ortalamasına, kardeşe sahip olmayanların en düşük yalnızlık puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara dayalı olarak, kardeş sayısı arttıkça, öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, anne babanın birliktelik durumuna göre farklılaşmaktadır. Anne babası beraber olan öğrencilerin yalnızlık puanları, anne babası boşanmış öğrencilerin yalnızlık puanlarından anlamlı bir biçimde yüksek

bulunmuştur. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, algılanan ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşmaktadır. Ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık puanları, ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık puanlarından anlamlı bir biçimde yüksek bulunmuştur. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, anne çalışma durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, anne tutum değişkenine göre farklılaşmaktadır. Anne tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrencilerin en yüksek yalnızlık puan ortalamasına, anne tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin en düşük yalnızlık puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, baba tutum değişkenine göre farklılaşmaktadır. Demokratik ve ilgisiz baba tutumları karşılaştırıldığında, baba tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık puanları, baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık puanlarından anlamlı derecede yüksektir. Koruyucu ve ilgisiz baba tutumları karşılaştırıldığında, baba tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık puanların, baba tutumunu koruyucu olarak algılayan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, insan ilişkilerini algılama biçimi değişkenine göre farklılaşmaktadır. İnsanlarla ilişki kurmakta zorlandığını ifade eden öğrencilerle, istediği zamanlarda insanlarla ilişki kurduğunu ifade eden ve her zaman insanlarla çok rahat ilişki kurduğunu ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanları anlamlı bir biçimde birbirinden farklıdır. İstatistiksel analizler sonucunda; insanlarla ilişki kurmakta zorlandığını ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanlarının en yüksek olduğu bulunmuştur. İsteddiği zamanlarda insanlarla ilişki kurduğunu ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanları ikinci derecede yüksek ve her zaman insanlarla çok rahat ilişki kurduğunu ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanları en düşük olarak

bulunmuştur. Bütün bu veriler doğrultusunda; insanlarla ilişki kurma konusunda zorlanmanın yalnızlığı doğrudan etkilemektedir. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları, yalnızlık kavramı ile ilgili kendini değerlendirme biçimine göre farklılık göstermektedir. İnsanlarla birlikte olmak istediği halde yalnız olduğunu ifade eden, istediğin zamanlarda yalnız kalmayı sevdiğini ifade eden ve asla yalnızlık çekmediğini ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanları anlamlı bir biçimde birbirinden farklıdır. İstatistiksel analizler sonucunda; insanlarla birlikte olmak istediği halde yalnız olduğunu ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanları en yüksek bulunmuştur. İsteddiği zamanlarda yalnız kalmayı sevdiğini ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanları ikinci derecede yüksek ve asla yalnızlık çekmediğini ifade eden öğrencilerin yalnızlık puanları en düşük olarak bulunmuştur. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları ile aileden algıladıkları sosyal destek arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Liseli ergenlerin yalnızlık puanları ile arkadaşlardan algılanan sosyal destek arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Liseli ergenlerin aileden algıladıkları sosyal destek yalnızlık puanlarını yordamaktadır. Liseli ergenlerin ebeveynlerinden destek almaları, onların yalnızlık puanlarını düşürmektedir. Liseli ergenlerin arkadaşlardan algıladıkları sosyal destek yalnızlık puanlarını yordamaktadır. Liseli ergenlerin algıladıkları aile desteği ile kişilik özellikleri, yalnızlık puanlarını yordamaktadır.

Haskan (2009), yapmış olduğu araştırmada, ergenlerde şiddet eğiliminin görülme sıklığını ve yüksek şiddet eğilimi olan ergenlerin algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre,

yüksek şiddet eğilimi olan gruplarda yalnızlık düzeyinin daha yüksek olduğu ve gruplara ilişkin gözlenen farkın manidar olduğu görülmüştür.

Karaca, E. Yılmaz ve E. Yılmaz (2008), yapmış oldukları araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yalnızlık toplam puanı ile okunan bölüm, cinsiyet, gelir durumu, anne eğitim düzeyi ve sosyal ilişkilerden memnun olma durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yapılan çok değişkenli analizlerde yalnızlık düzeyine erkek olma ve sosyal ilişkilerden memnun olma durumunun etkili olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin yalnızlık puan ortalamaları daha yüksek, sosyal ilişkilerinden memnun olanların ise yalnızlık puan ortalamaları daha düşük bulunmuştur. Yalnızlık, Algılanan Sosyal Destek ve alt ölçekleri ile diğer bağımsız değişkenler (bir işte çalışma durumu, en son bitirilen okul, anne işi, baba eğitim düzeyi, aile tipi ve harçlık karşılanan yer) arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Algılanan Sosyal Destek ölçeği ve alt gruplarının yalnızlık ile ilişkisi incelendiğinde; sosyal destek ve yalnızlık düzeyi arasında orta derecede negatif korelasyon ilişkisi olduğu ve yalnızlık düzeyi ile sosyal destek kaynakları aile orta, arkadaş orta ve özel insan arasında zayıf negatif korelasyon ilişkisi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek puanları arttıkça yalnızlık puanları azalmaktadır.

Gürsoy ve Yıldız Bıçakçı (2006), yapmış oldukları araştırmada ergenlerin cinsiyet, sosyoekonomik düzey, aile ve arkadaş ilişkileri değişkenlerinin yalnızlık düzeylerinde farklılık yaratıp yaratmadığının belirlenmesini amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda ergenlerin sosyo ekonomik düzeyinin, arkadaş ve aile ilişkilerinin yalnızlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık yarattığı belirlenirken, cinsiyetin yalnızlık düzeylerinde önemli olmadığı saptanmıştır.

Çeçen (2007), araştırmasında üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine ve yaşam doyumu düzeylerine göre duygusal ve sosyal yalnızlık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelenmiştir. Araştırmaya toplam 347 öğrenci katılmıştır. Araştırmada bağımsız ve bağımlı değişkenlere ilişkin verilerin elde edilebilmesi amacıyla üniversite öğrencilerine “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaşam Doyumu Ölçeği” ve “Duygusal ve Sosyal Yalnızlık Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmada cinsiyet (kadın/erkek) ve yaşam doyumu (düşük/ yüksek) bağımsız değişkenlerinin birden fazla bağımlı değişken (Sosyal ve duygusal yalnızlık) üzerindeki etkisini inceleyebilmek amacıyla Çoklu Varyans Analizi (MANOVA) uygulanmıştır. Wilks’in Lambda kriteri dikkate alınarak anlamlı bir farklılık ortaya çıktığında, etkinin kaynağını belirleyebilmek amacıyla her bir bağımlı değişken için ANOVA yapılmıştır. Araştırma sonuçları erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla duygusal yalnızlık yaşadıklarını bunun yanı sıra düşük yaşam doyumuna sahip öğrencilerin yüksek yaşam doyumuna sahip öğrencilere göre daha fazla duygusal yalnızlık yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Çeçen (2008), araştırmasında üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine ve ana baba tutum algılarına göre yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Çukurova Üniversitesi, örneklemini ise Çukurova Üniversitesinde 2005-2006 yılında farklı fakültelerde (Eğitim, Mühendislik, İdari Bilimler, Fen Edebiyat) öğrenim gören toplam 521 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada cinsiyet ve algılanmış ebeveyn tutumlarının yalnızlık ve sosyal destek üzerindeki etkisi çok boyutlu varyans analizi (MANOVA) ile test edilmiştir. Uygulanan MANOVA sonuçları cinsiyet ana etkisine göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin farklılaşmadığını, kız ve erkek öğrencilerin birbirine

benzer düzeyde yalnızlık ve sosyal destek algılarının olduğunu göstermektedir. Anababa tutumları ana etkisine göre ise yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Ebeveynlerini demokratik algılayan ebeveynlerin çocuklarının kendilerini daha az yalnız hissettikleri ve daha fazla arkadaşlarından ve ailelerinden sosyal destek aldıklarını algıladıkları görülmektedir. Sonuç olarak; araştırma sonuçları cinsiyet ana etkisine göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin farklılaşmadığını, algılanmış ebeveyn tutumlarına göre ise yalnızlık ve algılanmış sosyal destek düzeylerinin farklılaştığını göstermektedir.

Erözkan (2004), araştırmasında ergenlik ve yetişkinlik boyunca yakın ilişkiler geliştirmede çok önemli bir yere sahip olan bağlanma stilleri çerçevesinde, lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerini cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey açısından karşılaştırmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak Trabzon ilindeki beş farklı lisede tesadüfi seçimle 300 kişi üzerinde (150 kız; 150 erkek) araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Bilgi Toplama Formu, İlişki Ölçekleri Anketi ile UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Bağlanma stillerine ilişkin "güvenli bağlanma" üzerinde cinsiyetler arasında, "kayıtsız bağlanma" üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmıştır. Yalnızlık üzerinde ise cinsiyetler ve sınıf düzeyleri arasında farklılığa rastlanmıştır.

Buluş (1997), yapmış olduğu araştırmada Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinde yalnızlık düzeyini ölçmek (UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılarak) bunun bölüm, sınıf, cinsiyet, barınma türü, öğrencinin geldiği yerleşim birimi ve sosyal ilişkilerinden aldığı, doyum düzeyi ile ilişkisini saptamak amaçlamıştır. Araştırma sonuçları örneklemin %15.5 'inde yüksek düzeyde yalnızlık yaşandığını ve sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin yalnızlık düzeyinin fen ve teknik

bilimlerdekilere daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, yalnızlığın birinci sınıftan son sınıfa doğru düştüğü ve sosyal ilişkilerinden az doyum aldığını belirten öğrencilerde daha yüksek olduğu da bulgulanmıştır. Fakat yalnızlık ile barınma türü, cinsiyet ve gelinen yerleşim birimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

2.6.2 Yurtdışındaki Araştırmalar

Roux (2009), araştırmasında ergenlik döneminde yalnızlık yaşayan ergenlerin babaları ile aralarındaki ilişkiyi ve tutumlarını incelemiştir. Ayrıca yalnızlık ile bağımsız değişkenler (yaş, cinsiyet, ırk, sosyo-ekonomik statü) arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Bu çalışmanın en önemli bulgusu, ergen çocuğa sahip babaların tutumlarının ergenlik dönemindeki yalnızlığın önemli belirleyicisi olduğudur. Bunun yanı sıra ikinci olarak ilişkili en yüksek değişkenin sosyo-ekonomik statü olduğu bulunmuştur. Alt sosyo-ekonomik statüye sahip olan ergenlerin yalnızlık eğilimi diğerlerine oranla daha fazladır. Cinsiyet ile yalnızlık arasındaki ilişki incelendiğinde, erkek ergenlerin daha yüksek derecede yalnızlık yaşadıkları görülmektedir. Yaş ile yalnızlık arasında pozitif yönde bir korelasyon vardır. Buna göre yaşı büyük ergenlerde daha fazla yalnızlık eğilimi mevcuttur. Bağımsız değişkenler arasında yer alan ırk yalnızlık ile ilişkili bulunmuştur. Aralarında ters bir korelasyon vardır. Ayrıca araştırmada babalarına karşı negatif bir tutuma sahip olan ergenlerde daha çok yalnızlık eğilimi olduğu bulunmuştur. Bunun tersi de doğrudur. Yani yalnız ergenler babalarına karşı tutumları olumsuz olma eğilimindedir.

Cacioppo, Elizabeth, Waite, Hawkley, Thoted (2006)'nın yapmış oldukları araştırmada, yalnızlığın depresif semptomlar için tek bir risk faktörü olma derecesi boyamsal iki çalışma yürütülerek araştırmışlardır. Birinci çalışmada, yüksek derecedeki yalnızlık yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim, gelir, medeni durum, sosyal

destek ve hissedilen stres gibi etkileri depresif semptomla bağlantılı çıkmıştır. İkinci çalışmada da, yalnızlık; demografik değişkenler, medeni durum, sosyal destek, düşmanlık ve hissedilen stresin bir ağ sistemiyle ve daha fazla depresif semptomla tekrar ilişkili bulunmuştur.

DiTommaso, Brannen, Burgers (2005)'in yaptığı çalışmada Kanadalı öğrenciler ile misafir Çin öğrencilerinin yalnızlık, ailede olan ve romantik bağlanmaları ile duygusal ve sosyal yalnızlıkları ölçmüştür. Sonuç olarak, kültür ve cinsiyetin, yalnızlığı ve bağlanmayı belirleyici önemli faktörler olduğu belirlenmiştir.

Neto ve Barros (2003)'ün yaptığı araştırmada, yalnızlık ve psikososyal değişkenler arasındaki ilişki incelemek amacıyla iki çalışma yürütmüşlerdir. Birinci çalışmada, katılımcılar 129 Angolalı kolej öğrencisi ve 122 Portekizli öğrenciden, ikinci çalışma ise, 105 Angolalı ve 74 Portekizli rahibeden oluşuyordu. Sonuç olarak, Angolan katılımcıların Portekizli katılımcılardan daha fazla yalnızlık düzeyine sahip oldukları belirlendi. Her iki örneklem grubu içinde de yalnızlığın en belirgin yordayıcısı olarak nevrotiklik ve yaşamdan hoşnutsuzluk bulundu.

Cheng ve Furnham (2002), yaptıkları çalışma, ergenlerde akran ilişkileri, kendine güven ve okul performansı ile ilişkili olarak kendilik değeri mutluluğu ve yalnızlığın neleri kapsadığını incelemek amacıyla oluşturulmuştur. Kişilik özellikleri, kendine güven, arkadaşlık ve okul başarı derecesi yalnızlık ve mutluluk ile zıt ilişkili olarak bulunmuştur. Psikotik ve dışadönüklüğün doğrudan yalnızlığın habercisi olduğu ifade edilmiştir. Yani psikotik özelliği olan bireyler bu olumsuz yapının içinde yalnızlık yaşantısını da barındırmaktadır. Araştırmanın sonuçları göstermiş ki, ergenlerde olumlu arkadaşlık ilişkileri ve okul başarısına bağlı kendine güven düzeyleri arttıkça yalnızlık düzeyleri düşmektedir.

Alan yazın incelendiğinde, cinsiyete göre yalnızlık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı konusunda birbiriyle çelişkili araştırma sonuçlarının olduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda (Jones, Freeman ve Goswick, 1981; Wittenberg ve Reis, 1986) cinsiyete göre yalnızlık düzeyleri açısından anlamlı bir fark görülmediği rapor edilirken, bazı araştırmalarda ise (Russell, Peplau ve Cutrona, 1980; Arı ve Hamarta, 2000) cinsiyete göre yalnızlık düzeylerinin farklılaştığı rapor edilmektedir (Akt; Çeçen, 2007).

Mahon, Yarcheski ve Yarcheski (1998), yaptıkları çalışmada ergenliğin 3 gelişim aşamasında (erken, orta, son), kronolojik yaş ve cinsiyete göre algılanan sosyal destek ve yalnızlığın farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Ergenliğin 3 aşaması karşılaştırıldığında yalnızlık ya da algılanan sosyal destek bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bulgular bir de göstermiştir ki kızlar, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, erkeklerden daha fazla algılanan sosyal destek bildirmişlerdir. Buna rağmen yalnızlık açısından cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (Akt: Pancar, 2009).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Erenköy Lisesi'ndeki 9., 10., 11. ve 12. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin yalnızlık durumları incelenerek, psikolojik danışmanların öğrencilere verdikleri danışmanlık hizmetlerini geliştirebilmeleri amacıyla nicel araştırma temel alınarak, betimsel yaklaşımlardan biri olan tarama modelinde kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrende, o evren hakkında genel bir yargıya varma amacıyla evrenin tümü veya ondan alınacak örnek bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 öğretim yılında KKTC Karpaz bölgesinde bulunan, Erenköy Lisesi 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmada Karpaz Bölgesi'nde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Erenköy Lisesi'nden seçilen tüm 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerine ulaşmak hedeflenmiş ve örneklem alınmamıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak, araştırma kapsamında tüm öğrencilere ulaşılmıştır (n=300)

Tablo 1’den 13’e kadar araştırmaya katılan öğrencilerin (%100) demografik değişkenlere göre dağılımı sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
9.sınıf	98	32,7
10.sınıf	78	26,0
11.sınıf	66	22,0
12.sınıf	58	19,3
Toplam	300	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların % 32,7’si 9. sınıf (98); % 26’sı 10. sınıf (78); % 22’si 11. sınıf (66); % 19,3’ü 12. sınıf (58) öğrencisidir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
Kız	184	61,3
Erkek	116	38,7
Toplam	300	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi % 61,3 oranında (184) kız ve % 38,7 oranında (116) erkek öğrenci araştırmaya katılmıştır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
14-16 Yaş	190	63,3
17-19 Yaş	110	36,7
Toplam	300	100,0

Tablo 3'ten de görüleceği gibi öğrencilerin % 63,3'ü (190) 14-16 yaşları arasında ve % 36,7'si (110) 17-19 yaşları arasındadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
İlkokul	126	42,0
Ortaokul	65	21,7
Lise	72	24,0
Universite	18	6,0
Diğer	19	6,3
Toplam	300	100

Tablo 4'ten de görüleceği gibi öğrencilerin annelerin eğitim durumlarına baktığımızda; % 42'si (126) ilkokul; % 21,7'si (65) ortaokul; % 24'ü (72) lise ve % 6'sı (18) üniversite mezunu ve % 6,3'ü (19) diğer yani hiç okula gitmemiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
İlkokul	115	38,3
Ortaokul	77	25,7
Lise	77	25,7
Universite	24	8,0
Diğer	7	2,3
Toplam	300	100,0

Tablo 5'den de görüleceği gibi öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına baktığımızda; % 38,3'ü (115) ilkokul; % 25,7'si (77) ortaokul; % 25,7'si (77) lise ve % 8'i (24) üniversite mezunu ve % 2,3'ü (7) diğer yani hiç okula gitmemiştir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyoekonomik Durumlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	<i>%</i>
999 TL ve altı	79	26,3
1000-2499 TL	156	52,0
2500 TL ve üstü	65	21,7
Toplam	300	100,0

Tablo 6'dan da görüleceği gibi öğrencilerin sosyoekonomik durumlarına baktığımızda % 26,3'ü (79) 999 ve altı; % 52'si (156) 1000-2499; % 21,7'si (65) 2500 TL ve üzeri kazanca sahiptir.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Birlikteliklerine Göre Dağılımı

	<i>N</i>	<i>%</i>
Birlikte	260	86,7
Boşanmış	32	10,7
Anne/Baba Hayatta Değil	8	2,6
Toplam	300	100,0

Tablo 7'den de görüldüğü gibi öğrencilerin aile durumlarına bakıldığında; anne babalarının % 86,7'si (260) birlikte; % 10,7'si (32) boşanmış ve % 2,6'sı (8) anne baba hayatta değildir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

	N	%
1 kardeş	18	6,0
2 kardeş	63	21,0
3 kardeş	71	23,7
4 kardeş	74	24,7
5 kardeş	36	12,0
6 ve üzeri kardeş	38	12,7
Toplam	300	100,0

Tablo 8'den de görüleceği gibi öğrencilerin kardeş sayısı ile ilgili özelliklerine baktığımızda; % 6'sı (18) 1; % 21'i (63) 2; % 23,7'si (71) 3; % 24,7'si (74) 4; % 12'si (36) 5; % 12,7'si (38) 6 ve üstü kardeş sayısına sahiptir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Yapma Durumlarına Göre Dağılımı

	N	%
Evet	46	15,3
Hayır	254	84,7
Toplam	300	100

Tablo 9'dan da görüleceği gibi öğrencilerin sınıf tekrarı yapıp yapmama durumlarına baktığımızda; % 15,3'ü (46) sınıf tekrarı yapmış ve % 84,7'si (254) ise sınıf tekrarı yapmamıştır.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Disiplin Cezası Alma Durumlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
Evet	48	16,0
Hayır	252	84,0
Toplam	300	100

Tablo 10'dan da görüleceği gibi öğrencilerin % 16'sı (48) disiplin cezası aldıklarını ve % 84'ü (252) ise ceza almadıklarını belirtmiştir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
Evet	39	13,0
Hayır	261	87,0
Toplam	300	100

Tablo 11'den de görüleceği gibi öğrencilerin % 13'ü (39) aile içi şiddete maruz kalmıştır. % 87'si (261) ise şiddete maruz kalmamıştır.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsel İstismara Maruz Kalma Durumlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
Evet	13	4,3
Hayır	287	95,7
Toplam	300	100

Tablo 12'den de görüleceği öğrencilerin % 4,3'ü (13) cinsel istismara uğradıklarını belirtmiştir. % 95,7'si (287) ise cinsel istismara maruz kalmamıştır.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanma Durumlarına Göre Dağılımı

	<i>N</i>	%
Evet	158	52,7
Hayır	142	47,3
Toplam	300	100

Tablo 13'den de görüleceği öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumlarına baktığımızda; % 52,7'si (158) rehberlik servisinden yararlandıklarını, % 47,3'ü (142) ise rehberlik servisinden yararlanmadıklarını belirtmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla, öğrencilerin bazı demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve yalnızlık puanını belirleyebilmek için “UCLA Yalnızlık Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçları aşağıda genel olarak tanıtılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Liseli ergenlerin yalnızlık düzeylerini etkilediği düşünülen bazı değişkenlere ait verilerin elde edilmesi amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Bu formda, öğrencilerin cinsiyeti, öğrenim görmekte oldukları sınıfı, yaş, sahip oldukları kardeş sayısı, anne ve babalarının eğitim ve birliktelik durumu, ailenin gelir durumu, sınıf

tekrarı, aile içi şiddete maruz kalma, cinsel istismara uğrama, okul rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumu ile ilgili sorular sorulmuştur.

3.3.2 UCLA Yalnızlık Ölçeği

UCLA Yalnızlık Ölçeği Russel, Peplau ve Cutrana (1980) tarafından geliştirilmiş olup Likert tipi bir ölçektir. Bireyin genel yalnızlık derecesini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek 10'u düz, 10'u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin her bir maddesinde sosyal ilişkilerle ilgili duygu ve düşünce belirtilen bir durum sunulmakta ve bireylerden bu durumu ne sıklıkla yaşadıklarını dördümlü ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Puanlamada olumlu yönde ifadeleri içeren maddeler (1, 4, 5, 6, 9, 10, 15, 16, 19, 20) "hiç yaşamam"(4), "nadiren yaşarım"(3), "bazen yaşarım"(2), "sık sık yaşarım"(1) şeklinde puanlanmaktadır. Olumsuz ifadeleri içeren maddeler (2, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 18) bunun tam tersi olarak, "hiç yaşamam"(1), "nadiren yaşarım"(2), "bazen yaşarım"(3), "sık sık yaşarım"(4) şeklinde puanlandırılmaktadır. Bireyin tüm maddelerden aldığı puanlar toplanarak, her birey için "genel yalnızlık puanı" elde edilmektedir. Kuramsal olarak her bir madde için puanlama 1 ile 4 arasında değiştiği için ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan 20'dir. Puan arttıkça, yalnızlık düzeyi artmaktadır. Yüksek puan yalnızlığın daha yoğun yaşandığının göstergesi olarak kabul edilmektedir (Demir, 1989: 15). Bireylerin yalnızlık düzeyleri kesme puanı verilerek belirlenmektedir. Kesme puanı hesaplaması, örneklemin ortalaması ile standart sapması toplamlarından 1 puan yukarısı bulunarak belirlenmektedir (Alkan ve Sezgin, 1998: 44-45).

3.3.2.1 UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin Geçerliliği

Türkiye'de UCLA Yalnızlık Ölçeği'ni ilk kez kullanan Yaparel, ölçeğin geçerliğini Beck Depresyon Envanterini ölçüt olarak incelemiş ve benzer ölçekler geçerliğinin 0.50 olduğunu bulmuştur (Demir, 1989: 14-15).

Demir'in yaptığı geçerlik çalışmasında SSK Dışkapı Hastanesi Psikiyatri Kliniği'ne ve ODTÜ Sağlık ve Rehberlik Merkezi'ne diğer belirtilerin yanı sıra yoğun bir şekilde yalnızlık yakınmalarıyla başvuran 36 hasta ve ODTÜ'de farklı görevlerde çalışan personel ve öğrencilerden seçilen herhangi bir yakınması olmayan ve demografik özellikler açısından hasta grubu niteliklerine paralellik gösteren 36 normal deneğe ölçek uygulanmıştır. "Normal" ve "hasta" gruplarının UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalamaları t testi ile kontrol edildiğinde "hasta" grubunun "normal" gruptan .001 düzeyinde daha yüksek yalnızlık ortalamasına sahip olduğu bulunmuştur (Demir, 1989: 15).

3.3.2.2 UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin Güvenirliği

Bilgen (1989), 47 üniversite öğrencisine 15 gün arayla testin tekrarı yöntemini kullanarak ölçeğin güvenirlik katsayısını 0.86 olarak bulmuştur (Akt: Köse, 2006: 70).

Demir tarafından yapılan çalışmada, 72 deneğin her maddeye verdikleri yanıtlar üzerinden ölçeğin iç tutarlılığına bakılmış ve iç tutarlık katsayısı 0.96 olarak bulunmuştur. Test tekrar test tekniği kullanılarak beş hafta ara ile yapılan iki uygulama arasındaki korelasyon 0.94 olarak bulunmuştur (Demir, 1989: 15).

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan ölçeğin kullanılması öncelikle, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Dairesi ile Genel Orta Öğretim Dairesi'nden resmi izin (Ek-3) alınmıştır. Araştırmacı resmi izinle birlikte, okul saatleri kapsamında öğrencilere bizzat kendi ulaşmış, anketle ilgili gerekli açıklamaları yapmış ve gönüllülüğe bağlı olarak katılımcıların yanıtlamalarını beklemiştir. Öğrencilerin yanıtladığı toplam anket sayısı 300 (evrenin %100) 'dür.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan UCLA yalnızlık ölçeği ve kişisel bilgi formu aracılığı ile toplanan veriler araştırmacı tarafından bilgisayarda SPSS 15.0 paket programı ile veriler analiz edilmiştir.

Araştırmada anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Öğrencilerin yalnızlık puanlarının sınıf, cinsiyet, yaş, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ekonomik durum, aile birliktelik durumu, kardeş sayısı, sınıfta kalma, disiplin cezası alma, aile içi şiddet, cinsel istismara maruz kalma, rehberlik hizmetlerinden yararlanma değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek için bağımsız t-test, Kruskal Wallis, Mann Whitney U ve ANOVA kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin genel yalnızlık puanlarının belirlenmesi için kesme puan hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmamızda kesme puan 64.36 olarak bulunmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. BULGULAR

4.1.1 Problem : Erenköy Lisesi'nde okuyan lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyi nedir?

Öğrencilerin genel yalnızlık düzeylerini belirlemek için kesme puan hesaplaması kullanılmış, Örneklemen ortalaması 64.36, standart sapması ise 9.87 olarak bulunmuştur. Buna göre kesme puanı ortalama ve standart sapma kullanılarak bulunmuştur. Tablo 14'te öğrencilerin genel yalnızlık düzeyleri verilmiştir.

Tablo 14. Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Dağılım Sonuçları

Yalnızlık Düzeyi	f	%
Düşük (20-73)	250	83.3
Yüksek (74 ve üstü)	50	16.7

Tablo 14 incelendiğinde, genel yalnızlık düzeyleri düşük olan öğrencilerin (% 83.3) ile 250 kişi, genel yalnızlık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin (% 16.7) ile 50 kişi olduğu görülmektedir.

4.1.2. Birinci Alt Problem: Lise öğrencilerinin devam ettikleri sınıf ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin, devam ettikleri sınıf düzeyine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır (Tablo 15).

Tablo 15. Sınıf düzeyi değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları.

Sınıf	n	Ort.	Ss	F (1,296)	p	η^2
9	98	64.68	9.11	.075	.973	.001
10	78	63.99	9.70			
11	66	64.42	9.64			
12	58	64.24	11.69			

Tablo 15 incelendiğinde, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yalnızlık puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($F_{(1,296)}=.075$, $p=.973$).

4.1.3. İkinci Alt Problem: Lise öğrencilerinin cinsiyeti ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yalnızlık düzeylerindeki farklılığı incelemek amacı ile bağımsız gruplarda t-testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi sonuçları.

Cinsiyet	n	Ort.	Ss	t	sd	p
Kız	184	64.96	9.08	1.332	298	.184
Erkek	116	63.41	10.99			

Tablo 16 incelendiğinde, kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık puanları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($t_{(df=298)}=1.332$, $p=.184$).

4.1.4. Üçüncü Alt Problem: Lise öğrencilerinin yaşı ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin yaşlarına göre yalnızlık düzeyleri açısından fark gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile bağımsız gruplarda t-testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 17’da verilmiştir.

Tablo 17. Yaş değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi sonuçları.

Yaş	n	Ort.	Ss	t	sd	p
14-16 Yaş	190	64.70	9.38	.783	298	.434
17-19 Yaş	110	63.77	10.68			

Tablo 17 incelendiğinde, öğrencilerin yaşlarına göre yalnızlık puanları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(df=298)}=.783$, $p=.434$).

4.1.5. Dördüncü Alt Problem: Lise öğrencilerinin annelerinin eğitim durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin yalnızlık puanlarında anne eğitim düzeyine göre fark olup olmadığını belirlemek için elde edilen verilere tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Annenin eğitim düzeyi değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları.

Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Ss	Kruskal Wallis	p
İlkokul	126	64.95	9.14		
Ortaokul	65	63.85	9.10		
Lise	72	64.57	10.31	2.607	.626
Üniversite	18	65.06	11.46		
Diğer	19	60.74	13.56		

Tablo 18 incelendiğinde, öğrencilerin yalnızlık puanlarının anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği görülmektedir ($X^2=2.607$, $p=.626$).

4.1.6. Beşinci Alt Problem: Lise öğrencilerinin babalarının eğitim durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin yalnızlık puanlarında baba eğitim düzeyine göre fark olup olmadığını belirlemek için elde edilen verilere tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Babanın eğitim düzeyi değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları.

Eğitim Düzeyi	n	Ort.	Ss	Kruskal Wallis	p
İlkokul	115	65.02	9.34		
Ortaokul	77	62.91	11.46		
Lise	77	64.99	10.02	2.140	.710
Üniversite	24	63.92	6.81		
Diğer	7	64.14	6.84		

Tablo 19 incelendiğinde, baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($X^2=2.140$, $p=.710$).

4.1.7. Altıncı Alt Problem: Lise öğrencilerinin ekonomik durumları ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Aile kazanç durumuna göre öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin fark gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile elde edilen verilere tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve buna ilişkin sonuçlar Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Ailenin kazanç durumu değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin ANOVA sonuçları.

Aylık gelir	n	Ort.	Ss	F (1,297)	p	η^2
999 TL ve altı	79	63.09	8.92			
1000-2499 TL	156	64.44	9.87	1.282	.279	.009
2500 TL ve üstü	65	65.72	10.89			

Tablo 20 incelendiğinde ailenin kazanç durumuna göre öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(1,297)}=1.282$, $p=.279$).

4.1.8. Yedinci Alt Problem: Lise öğrencilerinin anne ve babalarının birlikte olma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Anne babanın birlikteliğine göre yalnızlık puanlarında fark olup olmadığını belirlemek amacı ile Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Aile birlikteliği değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları.

Aile Birlikteliği	n	Ort.	Ss	Kruskal Wallis	p
Birlikte	260	64.73	9.83		
Boşanmış	32	61.09	9.17	5.516	.063
Anne/Baba Hayatta Değil	8	65.50	12.72		

Tablo 21 incelendiğinde, anne babanın birliktelik durumuna göre çocukların yalnızlık puanlarında anlamlı fark görülmemektedir ($p>.05$).

4.1.9. Sekizinci Alt Problem: Lise öğrencilerinin kardeş sayısı ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin, sahip olduğu kardeş sayısına göre yalnızlık puanlarındaki farklılığı araştırmak amacı ile elde edilen verilere Kruskal Wallis testi uygulanmıştır (Tablo 22).

Tablo 22. Kardeş sayısı değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin Kruskal Wallis sonuçları.

Kardeş Sayısı	n	Ort.	Ss	Kruskal Wallis	p
1	18	61.61	9.79		
2	63	63.59	10.94		
3	71	65.36	10.08		
4	74	64.66	9.91	3.718	.591
5	36	63.56	10.35		
6 ve üstü	38	65.24	6.89		

Tablo 22 incelendiğinde, öğrencilerin kardeş sayılarına göre yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).

4.1.10. Dokuzuncu Alt Problem: Lise öğrencilerinin sınıfta kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Lise öğrencilerinin sınıfta kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile elde edilen verilere bağımsız gruplarda t-testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. Sınıfta kalma değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi sonuçları.

Sınıf Tekrarı	n	Ort.	Ss	t	sd	p
Evet	46	62.17	9.12	-1.637	298	.103
Hayır	254	64.76	9.97			

Tablo 23 incelendiğinde, lise öğrencilerinin sınıf tekrarı yapma durumlarına göre yalnızlık puanları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($t_{(df=298)}=-1.637$, $p=.103$).

4.1.11. Onuncu Alt Problem: Lise öğrencilerinin disiplin cezası alma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Lise öğrencilerinin disiplin cezası alma durumuna göre yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile bağımsız gruplarda t-testi kullanılmıştır (Tablo 24).

Tablo 24. Disiplin cezası alma değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi sonuçları.

Disiplin Cezası	n	Ort.	Ss	t	sd	p
Evet	48	62.69	9.70	-1.282	298	.201
Hayır	252	64.68	9.89			

Tablo 24 incelendiğinde, disiplin cezası alma durumuna göre yalnızlık düzeylerinde anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{(sd=298)} = -1.282, p = .201$).

4.1.12. On birinci Alt Problem: Lise öğrencilerinin aile içi şiddete maruz kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Lise öğrencilerinin aile içi şiddete maruz kalma durumuna göre yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile t- testi kullanılmıştır (Tablo 25).

Tablo 25. Aile içi şiddete maruz kalma değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi sonuçları.

Şiddet	n	Ort.	Ss	t	sd	p
Evet	39	54.82	11.77	-6.965	298	.000
Hayır	261	65.79	8.73			

Tablo 25 incelendiğinde, öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalma durumuna göre yalnızlık düzeylerinde anlamlı fark vardır ($t_{(sd=298)} = -6.965, p = .000$). Buna göre

aile içi şiddete maruz kalan öğrencilerin yalnızlık puanları, maruz kalmayanlara göre daha düşüktür.

4.1.13. On ikinci Alt Problem: Lise öğrencilerinin cinsel istismara maruz kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Lise öğrencilerinin cinsel istismara maruz kalma durumuna göre yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile elde edilen verilere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Cinsel istismara maruz kalma değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin Mann Whitney U sonuçları.

Cinsel İstismar	n	Ort.	Ss	U	p
Evet	13	50.69	12.31	-4.204	.000
Hayır	287	64.98	9.31		

Tablo 26 incelendiğinde, öğrencilerin cinsel istismara maruz kalma durumuna göre yalnızlık düzeylerinde anlamlı fark vardır ($U=-4.204$, $p=.000$). Buna göre cinsel istismara maruz kalan öğrencilerin yalnızlık puanları, maruz kalmayanlara göre daha düşüktür.

4.1.14. On üçüncü Alt Problem: Lise öğrencilerinin okul rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Lise öğrencilerinin okul rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumuna göre yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile elde edilen verilere t-testi yapılmıştır (Tablo 27).

Tablo 27. Rehberlik hizmetlerinden yararlanma değişkenine göre öğrencilerin yalnızlık puanlarına ilişkin t-testi sonuçları.

Rehberlik Hizmetleri	n	Ort.	Ss	t	sd	p
Evet	158	63.32	10.54	-1.945	298	.053
Hayır	142	65.51	8.96			

Tablo 27 incelendiğinde, rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumuna göre yalnızlık puanlarına göre anlamlı bir fark vardır ($t_{(sd=298)}=-1.945$, $p=.053$). Buna göre, rehberlik hizmetlerinden yararlanmayan öğrencilerin yalnızlık puanlarının, yararlananlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yüksek puanlar, yalnızlığın daha yoğun olarak yaşandığının göstergesi olarak kabul edilmektedir.

4.2. TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; örneklemi oluşturan öğrencilerin % 83.3'ünde düşük, % 16.7'sinde ise yüksek yalnızlık düzeyine rastlanmıştır.

Öztürk, Sevindik ve Yaman (2006), yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin % 55.4'ünün düşük düzeyde, % 2.3'ünün yüksek düzeyde yalnızlık hissettiklerin sonucuna ulaşmışlardır. Lilach ve Seginer (2004) çalışmalarında, adolesanlarda yalnızlık puanlarının düşük olduğu saptamıştır. Alkan ve Sezgin (1998)'in yapmış olduğu araştırmada yetişkin hastaların yalnızlık

düzeylerini düşük bulmuştur. Öztürk, Sevindik ve Yaman (2006), öğrencilerin yalnızlık puanlarının düşük olması sonucunu, sosyal destek puanlarının yüksek olmasının yalnızlıklarının düşük olmasında etkili bir faktör olabileceği şeklinde açıklamıştır. Alkan ve Sezgin (1998), yalnızlık düzeylerinin düşük bulunmasının sebebini bireylerin yoğunluğunun sosyal aktivitelerinin varlığı, fonksiyonları ve sorumlulukları olduğu duygusu nedeniyle kendilerini iyi hissettiklerinden dolayı kaynaklandığı şeklinde açıklamıştır.

Bireylerin yoğunluğunun yalnızlık puanlarının düşük olması durumu, sosyal aktivitelerin varlığı, kendi çevrelerinde olma, arkadaşlık ilişkilerinin yoğun yaşanması, rehberlik hizmetlerinden yararlanmanın etkisi olduğu düşünülmektedir.

Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulguları, liseli ergenlerin yalnızlık düzeylerinin bulundukları sınıfa göre farklılaşmadığını göstermemektedir. Bu sonuç, ergenlerin sınıf düzeylerinin yalnızlık puanları üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bu konuda çeşitli araştırmalar incelendiğinde bazı çalışmalarda sınıf düzeyine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamasına rağmen, bazı çalışmalarda anlamlı farklar bulunmuştur.

Yalnızlığın sınıf düzeyine göre farklılaştığını ortaya koyan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Buluş (1997)'nin yapmış olduğu araştırmada sınıf düzeyi ve yalnızlık arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erözkan (2004)'ün yaptığı araştırmada ise yalnızlık ile sınıf düzeyleri arasında farklılığa rastlamıştır.

Bu konu ile ilgili olarak ergenlerle yapılan birçok çalışmada, yalnızlık düzeylerinde sınıf düzeyi farklılığı olmadığı saptanmıştır (Çifçi ve diğ., 2008; Erözkan, 2009; Öztürk, Sevindik ve Yaman, 2006; Pancar, 2009; Tarhan, 1996).

Pancar (2009), sınıf düzeyine göre ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaşmamasını, katılımcıların hepsinin ergenlik döneminde olması ve yaşlarının birbirine yakın olması ile açıklamıştır. Bu araştırmalarda bulunan sonuçlar çalışmayı destekler niteliktedir.

Sınıf düzeyine göre ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaşmamasında, katılımcıların hepsinin ergenlik döneminde olması ve aynı bölgede yaşıyor olmalarının etkisi olduğu düşünülmektedir. Birbirine yakın yaşlardaki ve aynı bölgedeki ergenler benzer yaşantılar geçirdikleri için sınıf düzeylerine göre yalnızlık puanlarının farklılaşmadığı düşünülmektedir.

Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulguları incelendiği zaman, liseli ergenlerin yalnızlık puanları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Bu sonuç, ergenlerin cinsiyetlerinin yalnızlık puanları üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bu konuda çeşitli araştırmalar incelendiğinde bazı çalışmalarda cinsiyete göre yalnızlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmasına rağmen, bazı çalışmalarda da anlamlı farklar bulunmuştur.

Yalnızlığın cinsiyete göre farklılaştığını ortaya koyan çeşitli araştırmalar vardır. Çifçi ve diğerleri (2008), Peplau, Russel ve Cutrona (1980), Roux (2009) ve Salono(1980)'nin yapmış oldukları çalışmalarda; erkeklerin kızlara oranla daha yalnız olduklarını saptamışlardır. Erözkan (2004) ve Yücel (2009)'un yaptığı araştırmada da yalnızlık ile cinsiyet arasında farklılığa rastlamıştır. Karaca, E. Yılmaz ve E. Yılmaz (2009)'un yapmış oldukları araştırmada kız öğrencilerin yalnızlık puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bazı araştırmacılar, kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Çeçen, 2008; Eldeleklioğlu, 2008; Eren,

1994; Erözkan, 2009; Eskin, 2001; Gürsoy ve Bıçakçı, 2006; Köse, 2006; Oktan, 2005; Öztürk, Sevindik ve Yaman, 2006; Pancar, 2009; Tarhan, 1996). Oktan (1994) kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık puanlarının farklılaşmamasını algılanan sosyal destek ile açıklamıştır. Bu araştırmalarda bulunan sonuçlar çalışmayı destekler niteliktedir.

KKTC'nin küçük bir ada olması, ailelerin genellikle demokratik tutum sergilemeleri ve cinsiyet ayrımı yapmadıklarından dolayı ergenlik dönemindeki bireylerin cinsiyet farklılıklarının yalnızlık düzeyinde önemli bir farklılığa yol açmadığı düşünülmektedir.

Lise öğrencilerinin yaş değişkenine göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulgularına göre, liseli ergenlerin yalnızlık puanları yaş düzeyine göre farklılaşmamaktadır. Bulunan bu sonuç, liseli ergenlerin yaş düzeylerinin yalnızlık puanları üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bu konuda çeşitli araştırmalar incelendiğinde bazı çalışmalarda yaş düzeyine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamasına rağmen, bazı çalışmalarda anlamlı farklar bulunmuştur.

Yalnızlığın yaşa göre farklılaştığını ortaya koyan çeşitli araştırmalar vardır. Roux (2009)'un yaptığı araştırmada yaş düzeyi ile yalnızlık puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Buna göre yaşı büyük ergenlerde daha fazla yalnızlık eğilimi mevcuttur.

Yapılan araştırmalarda, yaş değişkenine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Eren, 1994; Erözkan, 2009; Öztürk, Sevindik ve Yaman, 2006). Erözkan (2009), yaş değişkeni ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı farkın olmamasını öğrencilerin ergenlik döneminde olmaları ile açıklamıştır. Bu

araştırmada bulunan sonuçlar ile alan yazındaki birçok araştırma sonucu ile örtüşmektedir.

Örneklem grubunun lise öğrencileri olması ve bu bireylerin ergenliğin orta evrelerini yaşıyor olmaları yönünde benzer yaşam olayları ile karşı karşıya kalarak benzer tepkiler verebildikleri varsayıldığında; yaş düzeylerinin ergenlerin yaşadıkları yalnızlık üzerinde önemli etkilere sahip olmadığı düşünülebilir.

Lise öğrencilerinin annelerinin eğitim durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulguları, liseli ergenlerin yalnızlık puanları anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç, ergenlerin annelerinin eğitim durumlarının yalnızlık puanları üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bu konuda çeşitli araştırmalar incelendiğinde, bazı çalışmalarda anne eğitim düzeyine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamasına rağmen, bazı çalışmalarda anlamlı farklar bulunmuştur.

Yalnızlığın anne eğitim düzeyine göre farklılaştığını ortaya koyan çeşitli araştırmalar vardır. Eskin (2001)'in yaptığı araştırmada, anne eğitim düzeyine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu, annesi hiç okula gitmemiş veya ilkokul mezunu olan grubun puanlarının, annesi orta ve ya lise mezunu olan grup ve annesi üniversite mezunu olan gruptan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çifçi ve diğerleri (2008)'in yapmış oldukları araştırmada annesi okuryazar olmayan öğrencilerin en fazla yalnızlık puanına sahip olduğu, üniversite mezunu annesi olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin diğer gruplara göre daha az olduğunu bulmuştur. Köse (2006)'nın yaptığı araştırmada liseli ergenlerin yalnızlık puanları, annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır. Annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan

öğrencilerin, annesi üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha fazla yalnızlık yaşadıklarını bulunmuştur.

Eren (1994) ve Tan (2000)'in yaptığı araştırmada, anne eğitim değişkeninin yalnızlık açısından anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.. Bu araştırmalarda bulunan sonuçlar, çalışmayı destekler niteliktedir.

Lise öğrencilerinin babalarının eğitim durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulgularına göre liseli ergenlerin yalnızlık puanları baba eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır.

Yalnızlığın baba eğitim düzeyine göre farklılaştığını ortaya koyan çeşitli araştırmalar vardır. Eskin (2001)'in yaptığı araştırmada, baba eğitim düzeyine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu, babası hiç okula gitmemiş veya ilkokul mezunu olan grubun puanlarının, babası orta ve ya lise mezunu olan grup ve babası üniversite mezunu olan gruptan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çifçi ve diğerleri (2008)'in yapmış oldukları araştırmada üniversite mezunu babası olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin diğer gruplara göre daha az olduğu bulunmuştur. Köse (2006)'nın yaptığı araştırmada babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin, babası üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha fazla yalnızlık yaşadıkları saptanmıştır.

Eren (1994) ve Karaca, Yılmaz ve Yılmaz (2008)'in yapmış oldukları araştırmada yalnızlık ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buluş (1996)'nın yaptığı araştırmada baba eğitim düzeyinin yalnızlığı anlamlı bir biçimde etkilemediği belirlenmiştir (Akt; Köse, 2006). Bu araştırmalarda bulunan sonuçlar bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.

Aile eğitim seviyesine göre ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaşmamasında, Karpaz bölgesindeki anne ve babaların, eğitim seviyelerinin

Birbirine yakın olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Birbirine yakın eğitim seviyesindeki anne ve babaya sahip olan ergenler benzer yaşantılar geçirdiği için anne-baba eğitim düzeylerine göre yalnızlık puanları farklılaşmamaktadır.

Lise öğrencilerinin algılanan ekonomik düzeylerine göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulgularına göre, liseli ergenlerin yalnızlık puanları algılanan ekonomik düzeye göre farklılaşmamaktadır.

Yalnızlığın algılanan ekonomik düzeye göre farklılaştığını ortaya koyan eşitli araştırmalar vardır. Çifçi ve diğerleri (2008)'in yaptıkları araştırmada gelir ortalaması arttıkça yalnızlığın da azalttığı bulunmuştur. Köse (2006)'nın yapmış olduğu araştırmada ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık puanları, ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yalnızlık puanlarından anlamlı bir biçimde yüksek bulunmuştur.

Erözkan (2009) ve Tan (2000)'in yaptığı araştırmada yaptığı araştırmada, öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Buluş (1996)'nın yaptığı araştırmada, ekonomik düzeye göre yalnızlık düzeylerinin önemli ölçüde farklılaşmadığını göstermiştir (Akt; Köse, 2006). Bu araştırmalarda bulunan sonuçlar çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Erözkan (2009) ailenin ekonomik durum değişkenine göre yalnızlık düzeyinin farklılaşmamasını maddi olanakların yalnızlığın yordayıcısı olmaması şeklinde açıklamıştır.

Ailenin ekonomik durumuna göre ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaşmaması öğrencilerin her türlü ekonomik bağlamda yalnızlık hissedebildikleri ve maddi olanakların yalnızlığın yordayıcısı olmaması şeklinde yorumlanabilir.

Lise öğrencilerinin aile birliktelik durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulguları liseli ergenlerin yalnızlık puanları aile birliktelik durumlarına göre farklılaşmadığını göstermektedir. Bu konuda çeşitli araştırmalar incelendiğinde liseli öğrencilerde aile birliktelik durumuna göre yalnızlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamasına rağmen, bazı çalışmalarda anlamlı farklar bulunmuştur.

Yalnızlığın ailenin birliktelik durumuna göre farklılaştığını ortaya koyan çeşitli araştırmalar vardır. Köse (2006)'nın yaptığı araştırmada, liseli ergenlerin yalnızlık puanları anne babanın birliktelik durumuna göre farklılaşmaktadır. Anne babası beraber olan öğrencilerin yalnızlık puanları, anne babası boşanmış öğrencilerin yalnızlık puanlarından anlamlı bir biçimde yüksek bulunmuştur.

Eren (1994)'ün yaptığı araştırmada, ebeveynin sağ olup olmamasının yalnızlık puanları açısından anlamlı bir farklılık ortaya koymadığını belirlenmiştir. Köse (1996)'nın yaptığı araştırmada da, anne-babanın birlikte olmasının, ayrı yada ayrı olmasının yalnızlık üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur (Akt; Köse, 2006). Bu araştırmalarda bulunan sonuçlar ile bu çalışmada bulunan sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Örneklem grubu içerisinde yer alan anne ve/veya babası hayatta olmayan ve boşanmış olan öğrencilere düzenli olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti verildiğinden, aile birliktelik durumunun ergenlerin yalnızlık puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı düşünülebilir.

Lise öğrencilerinin kardeş sayısına göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulguları ergenlerin kardeş sayılarının yalnızlık puanları üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlara dayalı olarak, liseli ergenlerin yalnızlık puanları kardeş sayılarına göre farklılaşmamaktadır. Bu konuda çeşitli araştırmalar incelendiğinde

çalışmalarda kardeş sayısına göre yalnızlık puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamasına rağmen bazı çalışmalarda anlamlı farklar bulunmuştur.

Yalnızlığın kardeş sayısı değişkenine göre farklılaştığını ortaya koyan çeşitli çalışmalar vardır. Çifçi ve diğerleri (2008)'in yapmış oldukları çalışmada kardeş sayısı arttıkça yalnızlık puanının da arttığını bulmuşlardır. Yücel (2009)'un yapmış olduğu çalışmada 3 ve daha fazla kardeşe sahip ergenlerin yalnızlık puan ortalamalarının, 1-2 kardeşe sahip ergenlerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Köse (2006)'nın yaptığı çalışmada, 3 ve üstü kardeşe sahip ergenlerin en düşük yalnızlık puan ortalamasına sahip olduğu bulunmuştur.

Tan (2000)'nin yaptığı çalışmada, kardeş sayılarına göre öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır Eren (1994)'ün yaptığı çalışmada, farklı kardeş sayısına göre öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında önemli bir farklılık bulunmamıştır. Demir (1990)'ın yaptığı çalışmada da kardeş sayısının yalnızlık öğrencilerin yalnızlık düzeylerini belirlemede önemli bir etken olmadığı ortaya konmuştur (Akt; Köse, 2006). Yukarıda ifade edilen alan çalışmaları sonuçlar çalışmayı destekler niteliktedir.

Ergenlik döneminde arkadaş ilişkilerine verilen önemin aileye verilen önemden daha fazla olduğu ve ergenlerin yaşadıkları birçok duygu ve sorunlarını aileleriyle paylaştıkları varsayıldığında, kardeş sayılarının öğrencilerin yalnızlık düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı düşünülebilir.

Lise öğrencilerinin sınıf tekrarı yapma durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulgularına göre liseli ergenlerin yalnızlık puanları sınıf tekrarı yapmayan duruma göre farklılaşmamaktadır.

Pancar (2009)'un yapmış olduğu araştırmada ergenlerin akademik başarı zeylerine göre yalnızlık puanları anlamlı fark göstermektedir. Bu fark akademik şarı düzeyi yüksek öğrencilerin lehinedir. Bu sonuç araştırma bulguları ile ralellik göstermektedir.

Oryantasyon, yeni bir duruma alıştırma hizmeti özellikle sınıf tekrarı yapan rencilere verilmektedir. Oryantasyon hizmeti sayesinde, sınıf tekrarı yapan rencilerin yeni sınıf ve arkadaşlarına daha kolay uyum sağlayabildiklerini sayarsak sınıf tekrarı yapma durumunun yalnızlık düzeyinde önemli bir farklılığa l açmayacağı düşünülmektedir.

Lise öğrencilerinin disiplin cezası alma durumuna göre yalnızlık puanlarına kin araştırma bulguları, liseli ergenlerin yalnızlık puanları disiplin cezası alma umlarına göre farklılaşmadığını göstermektedir. Bu sonuç, ergenlerin disiplin ası almalarının yalnızlık puanları üzerinde etkili olmadığını göstermektedir.

Çifçi ve diğerleri (2008)'in yapmış oldukları araştırmada disiplin cezası alma umuna göre öğrencilerin kendini yalnız hissetmesi durumu arasındaki fark önemli unmamıştır. Çifçi ve diğerleri (2008)'in araştırmasında elde edilen sonuç, bu ışma sonucunu destekler niteliktedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri lisede disiplin cezası alan öğrencilere kolojik danışma ve rehberlik hizmeti verildiğinden, disiplin cezası alma umunun ergenlerin yalnızlık puanları üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı ünülebilir.

Lise öğrencilerinin aile içi şiddete maruz kalma durumuna göre yalnızlık nlarına ilişkin araştırma bulguları lise öğrencilerinin aile içi şiddete maruz kalma mu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre aile

İçerik şiddete maruz kalan öğrencilerin yalnızlık puanları, maruz kalmayan gruba göre daha düşüktür.

Lise öğrencilerinin cinsel istismara maruz kalma durumuna göre yalnızlık puanlarına ilişkin araştırma bulguları lise öğrencilerinin cinsel istismara maruz kalma durumu ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre cinsel istismara maruz kalan öğrencilerin yalnızlık puanları, maruz kalmayan gruba göre daha düşüktür.

Cinsel istismar ve aile içi şiddete maruz kalan öğrenciler ile yaşadıkları travmanın etkilerini atlatabilmeleri için düzenli olarak hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma hizmeti verildiğinden, cinsel istismar ve aile içi şiddete maruz kalma durumunun ergenlerin yalnızlık puanları üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığını düşündürmektedir.

Lise öğrencilerinin rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumuna göre lise öğrencileri ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre rehberlik hizmetlerinden yararlanmayan öğrencilerin yalnızlık puanları, yararlanan gruba göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yüksek puanlar, yalnızlığın daha yoğun olarak yaşandığının göstergesidir.

Rehberlik hizmetlerinden yararlanan öğrencilerin, yararlanmayan gruba göre kendilerini daha iyi tanıdıkları, insanlarla daha etkili iletişime geçebildikleri, duygu ve düşüncelerini daha etkili bir şekilde ifade edebildikleri vb. varsayıldığında; bu hizmetten yararlanan öğrenciler yararlanmayan gruba göre daha az seviyede yalnızlık yaşadıkları söylenebilir.

Aile içi şiddet, cinsel istismar ve rehberlik hizmetlerinden yararlanma değişkenleri daha önceki araştırmalarda çalışılmamış ve incelenmemiş olmasından

dolayı araştırmacı tarafından eksiklik olarak görüldüğü için araştırmaya eklenmiştir. Alan yazında daha önce hiçbir araştırmada değişken olarak ele alınmadığı için, bu değişkenleri destekleyici bulgulara yer verilememiştir.

Araştırmadan elde edilen bulguları rehberlik açısından inceleyecek olursak, çıkan sonuçların okullarda görev yapan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin ergenlik döneminde bulunan öğrencilere verecekleri psikolojik danışma hizmetlerinde yarar sağlayacağı düşünölmektedir. Ayrıca sonuçlar ileride konuyla ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılara da ışık tutacaktır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

1. Öğrencilerin % 83.3 (250 kişi)'nin genel yalnızlık düzeyleri düşük, % 16.7 (50 kişi)'nin ise genel yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur.
2. Lise öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yalnızlık puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($F_{(1,296)}=.075$, $p=.973$).
3. Kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık puanları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(df=298)}=1.332$, $p=.184$).
4. Lise öğrencilerin yaşlarına göre yalnızlık puanları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(df=298)}=.783$, $p=.434$).
5. Lise öğrencilerin yalnızlık puanları anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($F_{(1,296)}=.511$, $p=.675$).
6. Lise öğrencilerinin baba eğitim düzeyine göre yalnızlık puanlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(1,296)}=.843$, $p=.471$).
7. Lise öğrencilerinin ailenin kazanç durumuna göre yalnızlık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(1,297)}=1.282$, $p=.279$).
8. Anne babanın birliktelik durumuna göre öğrencilerin yalnızlık puanlarında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$).
9. Öğrencilerin kardeş sayılarına göre yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı fark yoktur ($p>.05$).
10. Lise öğrencilerinin sınıf tekrarı yapma durumlarına göre yalnızlık puanları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ($t_{(df=298)}=-1.637$, $p=.103$).

11. Lise öğrencilerinin disiplin cezası alma durumuna göre yalnızlık düzeylerinde anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{(sd=298)} = -1.282, p=.201$).
12. Öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalma durumuna göre yalnızlık düzeylerinde anlamlı fark bulunmuştur ($t_{(sd=298)} = -6.965, p=.000$). Buna göre aile içi şiddete maruz kalan öğrencilerin yalnızlık puanları, maruz kalmayanlara göre daha düşüktür.
13. Öğrencilerin cinsel istismara maruz kalma durumuna göre yalnızlık düzeylerinde anlamlı fark bulunmuştur ($U=-4.204, p=.000$). Buna göre cinsel istismara maruz kalan öğrencilerin yalnızlık puanları, maruz kalmayanlara göre daha düşüktür.
14. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumuna göre yalnızlık puanlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(sd=298)} = -1.945, p=.053$). Buna göre, rehberlik hizmetlerinden yararlanmayan öğrencilerin yalnızlık puanlarının, yararlananlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yüksek puanlar, yalnızlığın daha yoğun olarak yaşandığının göstergesi olarak kabul edilmektedir.

5.2. ÖNERİLER

5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

1. Araştırmanın bütün gelişim evrelerindeki bireyler için yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
2. Araştırma sonucunda, rehberlik hizmetlerinden yararlanmanın, yalnızlığı etkileyen önemli bir değişken olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre okullardaki rehber öğretmenlerin öğrenci sayısı ile orantılı olmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
3. Yalnız ergenler için grup çalışmaları doğal bir arkadaş ortamı olarak arkadaş ilişkilerini öğrenmeyi kolaylaştırabilir. Bu tür ergenlerin seçilip grup etkinliklerinden yararlanmaları sağlanabilir.
4. Araştırma sonucunda, aile içi şiddet ve cinsel istismara maruz kalan ergenlere, hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma uygulamalarının yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

5.2.2. İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma, Karpaz bölgesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Erenköy Lisesi'nden seçilen 300 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın farklı liselerde okuyan öğrenciler üzerinde yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
2. Bu araştırma ergenler üzerinde gerçekleştirildiğinden farklı örneklemelerde (örneğin üniversite öğrencileri ve ileri yetişkin) yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, ekonomik durum, psikolojik yardım değişkenlerinin yalnızlığı ne oranda etkileyeceği tespit edilebilir.

3. Yalnızlık konusunda deneysel yöntem kullanılarak yalnızlığı azaltmayla ilgili beceri geliştirme programı hazırlanıp uygulanabilir

Özet

Özkan, M. ve Purtaş, A. (2008). *Ergenlik Psikolojisi*. (1). İstanbul: Hepsicocuk Yayinevi.

Özsoy, A. B. ve Temel, Z. F. (2005). *Ergen ve Gelişimi, Yetişkinliğe İlk Adım*. (2). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özkan, S. ve Sezgin, A. (1998). Yetişkin Hastalarda Yalnızlık. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2 (1), 43-52

Özcan, M. K., Bilgin, M., İnanç, B. Y. (2011). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (7). Ankara: Pegem Akademi.

Özkan, Gökhan. (2006). The Role Of Locus Of Control, Self-Esteem, Parenting Style, Loneliness, And Academic Achievement In Predicting Bull Yng Among Middle School Students. *Middle East Technical Universty Educational Sciences*.

Özkan, B. (2012). Tıbbi Sanat Terapisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4 (1), 69-83.
Web: http://www.cappsy.org/archives/vol4/no1/cap_04_05.pdf adresinden 21 Aralık 2011'de alınmıştır.

Özkan, A. (2002). Ergenlik Dönemi Kişilik Gelişiminde Temel Kavramlar. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 57-65.

Özkan, P. ve Işıtan, S. (2011). Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış. *Aile ve Toplum, Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5 (20), 33-44.

Özkan, M. Y. ve Gürsoy, F. (2006). A Study on the Loneliness Level of Adolescents. *Journal of Qafqaz University*, 18, 140-146.

Özkan, M. (1997). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3, 82-90

Özkan, Jerry M. (2006). *Kişilik*. (1). (Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu). Kaknüs Yayınları. (Eserin orijinali 1986'da yayımlandı).

Özkan, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (11). Ankara: Pegem Akademi.

- Cacioppo, J. T., Elizabeth, M., Waite L. J., Hawkley L.C., Thoted R.A., (2006). Loneliness as a Specific Risk Factor for Depressive Symptoms. *Psychology and Aging*, 21 (1), 140-151
- Cheng, H., Furnham, A. (2002). Personality, Peer Relations and Self- Confidence as Predictors of Happiness and Loneliness. *Journal of Adolescence*, 25, 327-339.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları* (Çev. T. Ergene). Ankara; Mentis Yayıncılık. (Eserin orijinali 2005'te yayımlandı).
- Cutrona, Carolyn E., Peplau, Letitia A. and Russel, Dan. (1980). The Resived UCLA Loneliness Scale: Concurrent and Discriminant Validity Evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39 (3), 472-480
- Çeçen, A., R. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Yaşam Doyumu Düzeylerine Göre Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 180-190.
- Çeçen, A., R. (2008). Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Anababa Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 415-431
- Çifçi, E., Duyan G., Duyan, V., Erbay, E., İkizoğlu, M. ve Sevin, Ç. (2008). Lisede Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Durumlarına Etki Eden Değişkenlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33 (150), 28-41.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (23); 14-18
- Diñel, E. (2006). Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemler. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DiTommaso, Enrico., Brannen, Cyndi., Burgers, Melissa., (2005). The Universality of Relationship Characterictics: A Cross-Cultural Comparasion of Different Types of Attachment and Loneliness in Canadion and Visiting Chinese Students [Abstract] *Social Behaviour and Personality* 33 (1), 57-68.
- Eldeklioğlu, Jale. (2008). Gender, Romantic Relationships, Internet Use, Perceived Social Support and Social Skills as the Predictors of Loneliness. *Eurasian Journal of Education Research*, 33, 127-140.
- Ercan, Oya. (2005, Mart). Adolesanın Psikososyal Gelişimi. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, İstanbul, Türkiye.

- ren, A. (1994). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- rikson, E. (1963). *Childhood and Society* (2). New York: W.W. Norton and Company Inc.
- rözkan, A. (2004). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4 (2), 155-175.
- rözkan, A. (2009). Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcıları. *İlköğretim Online*, 8 (3), 809-819. Web: <http://ilkogretim-online.org.tr/vol8say3/v8s3m15.pdf> adresinden 10 Aralık 2011'de alınmıştır.
- skin, M. (2001). Ergenlikte Yalnızlık, Başetme Yöntemleri ve Yalnızlığın İntihar Davranışı ile İlişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4 (1), 5-11.
- ençtan, E. (2002). Psikanaliz ve Sonrası (11). İstanbul: Metis Yayınları
- ençtan, E. 2004. İnsan olmak(13). İstanbul: Metis Yayınları
- ıçray, S. ve Güven, İ. (2009). Ergenlerin Psikolojik Belirtileri ve Genel Sağlık Örüntüleri. *Mersin Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 30, 119-136.
- imüş, Aynur Eren. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Beden İmgelerinden Doyum Düzeylerinin Sosyal Kaygı Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33 (1), 99-108.
- ıskan, Özlem (2009). Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ortaçsu, N. (2003). İnsan İlişkileri(3). Ankara: İmge Kitabevi
- raca, F., Yılmaz, E., Yılmaz, E. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18 (2), 71-79
- rasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Kılıççı, Y. (2000). *Okulda Ruh Sağlığı*. (1). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kılınç H. ve Sevim S. A. (2005). Ergenlerde Yalnızlık ve Bilişsel Çarpıtmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (2), 67-89.
- Kılınç, H. (2005). Ergenlerin Yalnızlık Düzeyleri ve Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 231-256.
- Koçak, E. (2008). Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Köknel, Ö. (1982). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. (1). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köse, E. (2006). Lisesi Ergenlerde Kişilik ve Sosyal Desteğin Yalnızlığa Olan Etkisinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2006). *Ergenlik Psikolojisi*. (8). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lilach E. Seginer R., (2004). "How Adolescents Constructs Their Future: The Effect of Loneliness on Future Orientation", *Journal of Adolescence*, 27(6), 625
- Neto, F., Barros, J., (2003). Predictors of Loneliness Among Students and Nuns in Angola and Portugal. *The Journal of Psychology*, 137 (4), 351-362
- Ökten, V. (2005). Yalnızlık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Ergenlerdeki Öfkenin Gelişimine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 183-192.
- Özatça, A. (2009). Ergenlerde Sosyal ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Aile İşlevleri. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özbay, H. ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. (1). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Öztürk, H., Sevindik F. Ve Yaman S. (2006). Öğrencilerde Yalnızlık ve Sosyal Destek ve Bunlara Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1), 383-384.
- Öztürk, M. O. (1992). Ruh sağlığı ve bozuklukları (4). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Pancar, Ayşegül. (2009). Parçalanmış ve Tam aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Parman, Talat. (2003). *Ergenlik ya da Merhaba Hüzün*. (2). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Peiffer, Vera. (1999). *Yalnız ve Mutlu*. (1). (Çev. Murat Sağlam). İstanbul: Alfa Yayınları. (Eserin orijinali 1995'te yayımlandı).
- Peplau H. E. (1955). Loneliness. *American Journal Of Nursing Company*, 12; 1476
- Peplau, L.A., Perlman, D. (1982). *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory Research and Therapy*, New York:Wiley.
- Peplau, L.A., Perlman, D. (1984), "Loneliness Research: A Survey of Empirical Findings. In L.A. Peplau ve S.E. Goldston (Eds.), Preventing the Harmful Consequences of Severe and Persistent Loneliness", 13-47, Rockville, MD: National Institute of Mental Health.
- Peplau, L.A., Russell , D., and Cutrona , C.E. (1980) The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39 (3), 472-480.
- Roux, A. Le. (2009). The Relationship Between Adolescents Attitudes Toward Their Fathers and Loneliness: A Cross- Cultural Study. *J. Child Fam Stud*. 18, 219-226
- Söylemez, S. (2005). *Ergenlik Hakkında, "Bu Çocuk Ne Zaman Büyüdü?"*. (3). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Tarhan, N. (1996). Sosyometrik Statü, Cinsiyet, Akademik Başarı, Okul Türü ve Sınıf Düzeyi ile Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- an, D. (2000). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Denetim Odaklarının Aile Destek düzeyleri ve Özlük Nitelikleri Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ruk, A. and Demir, A. (2003). The Role of Peers and Families in Predicting the Loneliness Level of Adolescents. *Journal of Psychology*, 137 (2), 1-15.
- ahyaoğlu, R. (2007). *Yalnızlık Psikolojisi*. (1). İstanbul: Nesil Matbaacılık.
- anbastı, G., (1990). Kişilik Kuramları. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
- ışar, R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 237-260.
- ıvuzer, Haluk. (2005). *Ana-Baba ve Çocuk*. (18). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ızgan İ., B. ve Yerlikaya, E. E. (2009). *Kişilik Kuramları*. (2). Ankara: Pegem Akademi.
- irükoğlu, A. (2006). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. (13). İstanbul: Özgür Yayınları.
- cel, N. (2009). Ergenlerin Akran İlişkileri ve Yalnızlık Düzeylerinde İnternet Kullanımının Etkisinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıda ifadelerden size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Sınıfınız:
 - (a) 9
 - (b) 10
 - (c) 11
 - (d) 12
2. Cinsiyetiniz:
 - (a) Kız
 - (b) Erkek
3. Yaşınız:
4. Annenizin en son mezun olduğu okul:
 - (a) İlkokul
 - (b) Ortaokul
 - (c) Lise
 - (d) Üniversite
 - (e) Diğer
5. Babanızın en son mezun olduğu okul:
 - (a) İlkokul
 - (b) Ortaokul
 - (c) Lise
 - (d) Üniversite
 - (e) Diğer
6. Ailenizin aylık kazancı:
 - (a) 999 ve altı
 - (b) 1000- 2499 TL
 - (c) 2500-3999 TL
 - (d) 4000- 5499 TL
 - (e) 5500- 6999 TL
7. Ailenin birlikteliği:
 - (a) Birlikte
 - (b) Boşanmış
 - (c) Annem sağ değil
 - (d) Babam sağ değil
 - (e) İkisi de sağ değil
8. Kaç kardeşsiniz? :

9. Sınıf tekrarı yaptınız mı? :

- (a) Evet
- (b) Hayır

10. Disiplin cezası aldınız mı?

- (a) Evet
- (b) Hayır

11. Aile içi şiddete maruz kaldınız mı?

- (a) Evet
- (b) Hayır

12. Herhangi bir cinsel istismara maruz kaldınız mı?

- (a) Evet
- (b) Hayır

13. Okul rehberlik hizmetlerinden yararlandınız mı?

- (a) Evet
- (b) Hayır

UCLA YALNIZLIK ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıdaki ifadelerden her birinde tanımlanan durumu ne sıklıkta hissettiğinizi her biri için tek bir cevap olmak üzere belirtiniz. Lütfen her soruyu şu anki görüşlerinizi ve yaşam durumunuzu en iyi tanımlayacak şekilde cevaplayınız.

Teşekkürler

*Sizi ne kadar tanımlıyor?
(Size ne kadar uygun?)*

	Hiç uygun değil	Nadiren Uygun	Bazen Uygun	Sık Sık Uygun
ndimi çevredeki diğer insanlarla uyum içinde sediyorum				
kadaşım yok				
şvurabileceğim hiç kimse yok				
ndimi yalnız hissetmiyorum				
ndimi bir arkadaş grubunun bir parçası gibi sediyorum				
vremdeki insanlarla bir çok ortak yönüm var				
ık hiç kimseyle samimi değilim				
lerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor				
a dönük bir insanım				
ndimi yakın hissettiğim insanlar var				
ndimi toplum dışı bırakılmış hissediyorum				
yal ilişkilerim yüzeyseldir				
kimse beni gerçekten iyi tanımıyor				
ndimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum				
diğim zaman arkadaş bulabilirim				
ii gerçekten anlayan insanlar var				
kadar dışa itilmiş olmaktan ötürü mutsuzum				
remde insanlar var fakat benimle değiller				
uşabileceğim insanlar var				
dimi söyleyebileceğim insanlar var				

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLÎ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
GENEL ORTA ÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: GOÖ.0.00.35-A/11/12- 399

13.02.2012

Sayın Yeliz Akıntuğ,
Yakın Doğu Üniversitesi
Lefkoşa.

İlgi: 24.01.2012 tarihli başvurunuz.

Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'nün TTD.0.00.03-12-12/98 sayı ve 10.02.2012 tarihli yazısı uyarınca ilgi başvurunuz incelenmiş olup müdürlüğümüze bağlı *Erenköy Lisesi 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerine* yönelik hazırlanan "Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" konulu anket sorularının uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Ancak anketi uygulamadan önce anketin uygulanacağı okulun bağlı bulunduğu Müdürlükle istişarede bulunulup, anketin ne zaman uygulanacağı birlikte saptanmalıdır.

Anketi uyguladıktan sonra sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne ulaştırılması gerekmektedir.

Bilgilerinize saygı ile rica ederim.

Mehmet S. Kortay
Müdür

CU EU/PC

Tel (90) (392) 228 3136 – 228 8187
Fax (90) (392) 227 8639
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KIBRIS